

UNIVERZITA KARLOVA

HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Názor české populace na výchovu dětí stejnopohlavními páry
Opinion on raising children by same-sex couples across Czech
population

Bakalářská práce

Vedoucí práce:
Mgr. Ester Poláčková

Autor:
Nikola Vaculová, DiS.

Praha 2023

Poděkování

Mé poděkování patří Mgr. Ester Poláčkové za odborné vedení práce, trpělivost, za pomoc a rady při zpracování práce. Také bych chtěla poděkovat respondentům, kteří byli ochotni se výzkumu zúčastnit a v poslední řadě mé rodině a přítelkyni za podporu.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou bakalářskou práci „Názory české populace na výchovu dětí stejnopohlavními páry“ vypracovala samostatně. Dále prohlašuji, že všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

Nikola Vaculová, DiS.

Anotace

Má bakalářská práce s názvem „Názory české populace na výchovu dětí stejnopohlavními páry“ pojednává o problematice homosexuality a věcí s ní spojenou. Cílem práce je zjistit, jaký pohled má česká populace na výchovu dětí homosexuálními páry. Práce je strukturovaná do dvou hlavních částí, teoretické a praktické. V teoretické části jsem přiblížila oblasti, které jsou s prací spojené jako například rodina a její funkce, výchova, adopce, a také základní pojmy. Pomocí dotazníkového šetření jsem se snažila zjistit, jaký názor na danou problematiku mají muži a ženy, zda by své děti svěřili do péče těchto párů, či zda by přistoupili na stejná práva.

Klíčová slova

náhradní rodinná péče, rodina, výchova, dítě, homosexuální pár

Annotation

My Bachelor thesis “Opinion on raising children by same-sex couples across Czech population” is about the issue of homosexuality and the things associated with it. The main point of the work is to find out what view the Czech population has of raising children by same-sex couples. The work is structured into two main parts, theoretical and practical. In the theoretical part, I approached areas that are related to this work, such as family and its functions, upbringing, adoption, as well as basic concepts. Using surveys to find out how women and men feel about the issue, whether they would place their children in the care of these couples, or whether they would accept equal rights.

Key words

substitute family care, family, upbringing, children, homosexual couple

Obsah

SEZNAM ZKRATEK.....	4
ÚVOD	7
1. RODINA	8
1.1. FUNKCE RODINY.....	8
1.1.1. DĚLENÍ FUNKCÍ.....	8
1.2. ROLE MATKY A OTCE	10
1.3. SOUČASNÉ POJETÍ RODINY	12
2. VÝCHOVA	14
2.1. POJEM VÝCHOVA	14
2.2. CÍLE VÝCHOVY.....	14
2.3. VÝCHOVNÉ STYL/TYPY	15
2.4. FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ VÝCHOVU	16
3. NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE	18
3.1. ROZLIŠENÍ FOREM NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE.....	18
3.1.1. OSVOJENÍ.....	19
3.1.2. PĚSTOUNSKÁ PÉČE.....	20
3.1.3. PĚSTOUNSKÁ PÉČE NA PŘECHODNOU DOBU	21
3.2. PROCES NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE	22
4. HOMOSEXUALITA, REGISTROVANÉ PARTNERSTVÍ A RODIČOVSTVÍ	25
4.1. ZÁKLADNÍ POJMY	25
4.2. ROZDÍL MEZI REGISTROVANÝM PARTNERSTVÍM A MANŽELSTVÍM	26
4.3. CO JE TO HOMOSEXUALITA?	27
4.4. FEMININNÍ A MASKULINNÍ HOMOSEXUALITA	27
4.5. RODIČOVSTVÍ DVOU MUŽŮ.....	28
4.5.1. TYPY OTCOVSTVÍ	29
4.6. RODIČOVSTVÍ DVOU ŽEN	31
4.6.1. ZPŮSOB NABYTÍ RODIČOVSTVÍ DVOU ŽEN	32
5. PRAKTICKÁ ČÁST.....	35
5.1. CÍL VÝZKUMU	35
5.2. CHARAKTERISTIKA ZKOUMANÉHO VZORKU	35
5.3. VÝZKUMNÁ METODA – DOTAZNÍK	36
5.4. FORMULACE HYPOTÉZ	38
5.5. SBĚR DAT	39
5.6. METODA VYHODNOCENÍ DAT	39
5.7. VÝSLEDKY VÝZKUMU	40

5.8. DISKUZE.....	48
ZÁVĚR.....	55
ZDROJE.....	56
SEZNAM GRAFŮ.....	59
SEZNAM TABULEK.....	60
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	61
PŘÍLOHY.....	62

Seznam zkratk

NRP – náhradní rodinná péče

PPPD – pěstounská péče na přechodnou dobu

ÚP – ústavní péče

OSPOD – Orgán sociálně-právní ochrany dětí

RP – registrované partnerství

Úvod

Homosexualita je v dnešním světě velmi aktuálním tématem. Čím dál více lidí se tímto tématem zabývá a začíná si v této oblasti zjišťovat stále více informací. Pomocí masmédií a sociálních sítí se problematika homosexuálních párů stává velmi dostupnou, vytváří se i různé komunity či profily na sociálních sítích, které informují a aktualizují posuny a vývoj celého tématu. S tím zároveň souvisí i velká vlna negativních názoru, které přibývají v souvislosti s větší medializací tohoto tématu. Současným problémem se z mého pohledu stává, že homosexualita je starší generací vnímána jako „trend“ mladší generace. V praxi se tedy setkávám s otázkami či tvrzeními typu: „A nechce být jen zajímavá?“ anebo „Stejně si jednou najdeš chlapa/ženu.“ Díky této myšlence se zrodil i prvotní nápad na téma mojí bakalářské práce, a to jaký názor na tuto problematiku bude mít „běžná“ populace?

Bakalářská práce se zabývá tématem „jaký názor má česká populace na výchovu dětí stejnopohlavními páry“. Pro zvolení tohoto tématu bylo hned několik důvodů. První a nejhlavnější z nich je ten, že se mě osobně samotná problematika dotýká a je to pro mě velmi aktuální téma. Další důvod byl ten, že jsem chtěla zjistit jaký názor na toto téma budou mít i jiní lidé kromě mé rodiny. A v neposlední řadě mě tato problematika velmi zajímá, a tedy byla jasnou volbou pro mé zadání. Práce bude členěna do dvou částí, teoretické a výzkumné.

Teoretická část je členěna do kapitol a podkapitol, ve kterých se zaměříme na základní teoretická východiska pro tuto práci. K sepsání jsem využila odbornou literaturu, internetové zdroje a odborné články. Vše jsem odcitovala pomocí citační normy ISO 690. Hlavními kapitolami, které budu ve své práci zmiňovat jsou rodina a její funkce, jaké je role matky a otce v rodině a jaký je model současné rodiny. Dále zmíním výchovu a typy výchovných stylů, ale také náhradní rodinou péči a její formy. V poslední kapitole zmíním základní pojmy z oblasti homosexuality, zaměřím se také na registrované partnerství a jeho rozdíly s manželstvím a homosexualitu jako takovou.

Ve výzkumné části jsem se pomocí kvantitativního výzkumu snažila zjistit, jaký pohled na toto téma má dospělá česká populace. Sestavila jsem dotazník s otázkami, jehož hlavním cílem bude zkoumat názor jedinců ve věku od 18 do 65 let. Výsledky výzkumu jsou interpretované do grafů, či tabulek a číselné hodnoty uvedené v absolutních číslech nebo procentech.

1. Rodina

Pojem „rodina“ bychom mohli laicky charakterizovat jako základní složkou každé společnosti. V různých odborných literaturách se vymezení pojmu rodiny v základu shodují. Josef Malach definuje rodinu jako: „malou sociální skupinu, která vzniká manželstvím“ (Malach, 2010, str. 99). V knize Jiřího Dunovského je rodina definována takto: „malá primární společenská skupina, založená na svazku muže a ženy“ (Dunovský, 1999, str. 91).

Definice rodiny v širším slova smyslu by mohla být velice různorodá. V současné společnosti existuje mnoho různorodých rodin, a to jak už z hlediska typů rodin, tak z hlediska způsobu soužití. V základu by rodinu mělo spojoval následující:

- a) společný prostor – domácnost, ve které rodina žije,
- b) členové rodiny mají své role, které naplňují,
- c) vznikají příbuzenské vztahy,
- d) a její členové musí plnit určité funkce (Dunovský, 1999).

1.1. Funkce rodiny

V dnešní době jsou na rodinu kladeny čím dál tím větší nároky. Vzhledem k vývoji společnosti se funkce rodiny a samotné nároky na rodinu mění. Funkce rodiny jsou tedy důležitou součástí, a to především z důvodu, aby rodina mohla vůbec fungovat. Na plnění těchto funkcí, by se měli podílet všichni členové rodiny a funkce by se měli vzájemně propojovat (Kraus, 2008).

Dle toho, jak rodina plní své funkce ji můžeme rozdělit do tří typů:

- a) funkční rodina
 - tato rodina plní všechny své funkce, které by měla (funkce uvedu níže)
- b) dysfunkční rodina
 - rodina nezvládá plnit jednu ze svých funkcí, a to buď částečně anebo vůbec (Malach, 2010)
- c) afunkční rodina
 - neplní žádnou z funkcí

1.1.1. Dělení funkcí

Dělení funkcí, které by rodina měla naplňovat, není ve všech literaturách stejné. Všechny uvedené zdroje, ze kterých budu vycházet, se shodují na funkcích následujících: biologicko-reprodukční, ekonomicko-zabezpečovací, socializačně-výchovnou a

emocionální. Jako další funkce, které se uvádí jen v některých zdrojích jsou ochranná a relaxační, rekreační, zábavná. Pojďme si výše zmíněné funkce podrobněji popsat.

1. biologicko-reprodukční funkce

Někdy též nazývána jako funkce „sexuální“, jak uvádí ve své publikaci Dunovský. Tato funkce je nejvíce charakteristická sexuálními aktivitami, které slouží jak k vzájemnému uspokojení partnerů, tak k reprodukci rodiny. Pod pojmem reprodukce si představíme rozmnožení rodiny, tedy narození společného potomka manželů (Dunovský, 1999).

2. ekonomicko-zabezpečovací funkce

Tato funkce slouží k zajištění životní jistoty. Zabezpečení rodiny bychom mohli rozdělit na hmotné a nehmotné, kdy se hmotným zabezpečením rozumí finanční zajištění, především ze strany rodičů. Nehmotné se týká oblastí sociální, duševní a někdy také duchovní (Dunovský, 1999).

3. emocionální funkce

Velmi důležitá a nenahraditelná je funkce, která je důležitá nejen pro děti, ale i pro všechny členy rodiny, je funkce emocionální. Jedná se o lásku, citovou vazbu, bezpečí a jistotu, kterou nejlépe dokáže zajistit právě rodinné prostředí. V současnosti se však setkáváme s čím dál častějšími obtížemi při naplňování této funkce, a to v důsledku větší zaneprázdněnosti rodičů či například rozvodovosti (Kraus, 2008).

4. socializačně-výchovná funkce

Úplně první socializačně-výchovnou složkou pro dítě je rodina, která dítě vede k tomu, aby si osvojilo základní hodnoty, návyky, styl chování apod. Za sekundární složku lze považovat mateřskou či základní školu, kdy se nadále tato funkce uplatňuje. Důležité je, aby tato funkce byla naplňována již od narození dítěte a odpovědnost za ní byla na rodičích, jelikož dochází k milným úsudkům, že škola napraví nevhodné výchovné postupy za rodiče (Kraus, 2008).

5. rekreační, zábavná funkce

Tato funkce začíná postupně nabývat na větším významu a je na ni kladen větší důraz. Je naplňována společným časem rodičů a dětí, tedy trávením společného volného času. Je velmi důležité, aby si jednotliví členové rodiny dokázali dobře rozvrhnout svůj čas a

dokázali vyvážit aktivity pracovní/školní, mimo-pracovní/mimo-školní povinnosti a aktivity uplatňované ve volném čase (Malach, 2010).

6. ochranná funkce

Ochranná neboli zaopatřovací funkce slouží k opatření základních životních potřeb, jako například zdravotních a biologických (Kraus, 2008).

Tato funkce dává dětem i všem rodinným členům pocit ochrany a podpory v průběhu života, nebo i v případech, kdy se o sebe dotyční nemohou sami postarat – stáří, nemoc (Kurucová, 2016).

1.2. Role matky a otce

V průběhu života si každý člověk osvojí různé role. Některé z nich můžeme nazvat rolemi přechodnými, které trvají jen určitou dobu, a naopak role trvalé, jako například role dítěte či role ženy (Nerudová, 1990).

Role matky a otce v rodině se v dnešní společnosti velmi proměňuje. Dochází k velkému odklonu od „tradičního“ postavení těchto rolí. Matka již není pouze pečovatelka a vychovatelka a otec „hlava rodiny“ a živitel. Vymezení těchto rolí souvisí do jisté míry i s genderovými stereotypy (Nešporová, 2005). Pojdme si nejprve podrobněji rozebrat roli matky. Tuto roli můžeme rozdělit do dvou skupin činností, které žena vykonává. První z nich je role rodinná, ve které je stěžejní role matky, která obnáší vychovat a pečovat o dítě. Druhá je role pracovní, ve které je vidět značný rozdíl od tradiční role matky. V současné rodině je totiž plat matky stejně důležitý, jako plat otce. Zde tedy můžeme říct, že muž přichází o vrchní postavení živitele rodiny, a tato role je nyní rolí oboustrannou (Křížková, 2002).

Muž a jeho postavení otce je v současnosti zcela sporné. Jak už bylo výše zmíněno, nejedná se dnes o pouhého živitele rodiny a hlavního „rozhodovatele“. V dnešní době se můžeme setkat s pojmem „aktivní otcovství“. Tím se rozumí jednak stálé naplňování role živitele, ale také se aktivně podílet na výchově a péči o dítě, a také mít zájem o rodinné dění. Muž se tedy aktivně podílí na činnostech v péči o dítě, jako například přebalování, krmení apod., ale také v chodu samotné domácnosti (Nešporová, 2005).

Aktuálnějším tématem se stává otázka využívání rodičovské dovolené muži. Stále však zůstává značný nepoměr mužů a žen, kteří s dítětem na rodičovské dovolené zůstávají.

V následujících tabulkách je uveden rozdíl mužů a žen v tisících, za období od roku 2001–2022.

Tabulka č. 1 - Rozdíl mužů a žen na rodičovské dovolené 2001-2015 (zdroj: mpsv.cz)

Rok	Průměrný měsíční počet příjemců za sledovaný rok (v tis.)		
	ženy	muži	celkem
2001	263,6	2,1	265,7
2002	261,6	2,3	263,9
2003	258,9	2,4	261,3
2004	275,9	3,3	279,2
2005	288,6	4,1	292,7
2006	303,3	4,2	307,5
2007	333,1	4,7	337,8
2008	347,9	6,2	354,1
2009	351,2	5,9	357,1
2010	327,2	5,4	332,6
2011	315,9	5,7	321,6
2012	301,4	5,3	306,7
2013	287,4	5,2	292,7
2014	273,4	5,1	278,6
2015	272,3	5,2	277,4

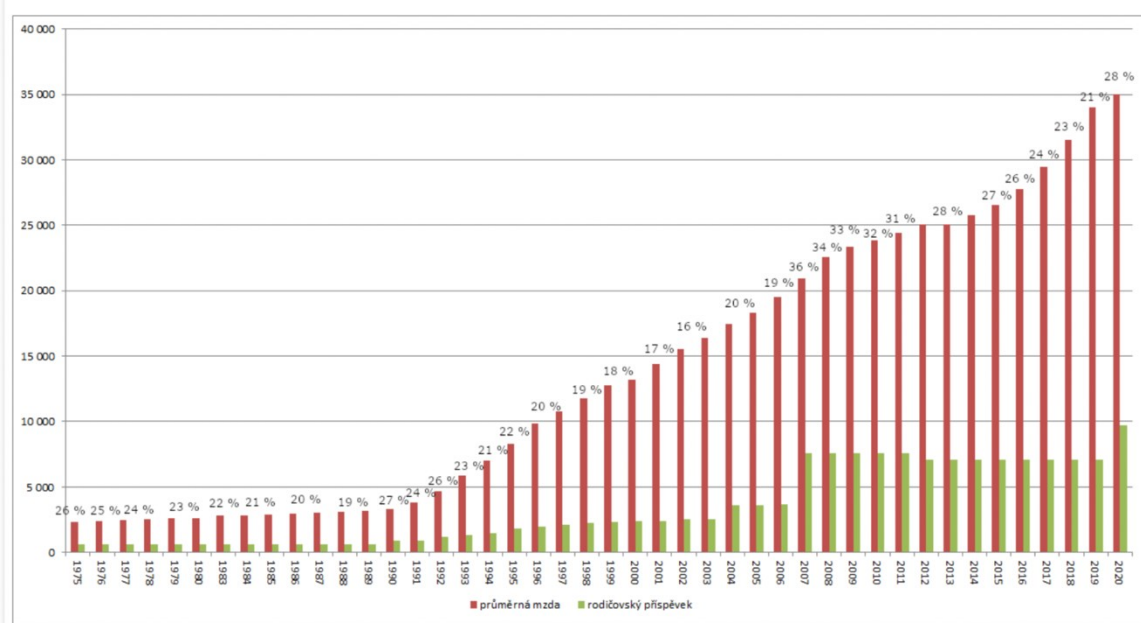
Tabulka č. 2 - Rozdíl mužů a žen na rodičovské dovolené 2016–2022 (zdroj: mpsv.cz)

2016	269,3	5,2	274,4
2017	273,9	5,1	279,0
2018	276,7	5,1	281,8
2019	280,2	5,0	285,1
2020	309,8	5,7	315,5
2021	292,3	5,3	297,6
2022	278,0	5,0	283,0

V uvedených tabulkách můžeme porovnat rozdíl a nárůst počtu otců na rodičovské dovolené. Statistika z roku 2001 říká, že počet otců navýšil k roku 2022 o více jak polovinu. Zde bychom se mohli pozastavit nad otázkou, jaký je důvod nárůstu mužů, kteří s dítětem zůstávají doma? Nešporová uvádí, že stěžejním důvodem je finanční situace rodiny. Tedy

závisí na výši platu matky a otce. Rodičovský příspěvek, který má nahradit příjem jednoho z rodičů, však nepokryje ani polovinu průměrného platu. Je tedy jasné, že finanční situace, ve které se rodina bude nacházet, bude jedním z rozhodujících faktorů (Nešporová, 2005).

Graf č. 1 – vývoj průměrné mzdy a rodičovského příspěvku (zdroj: finance.cz)

1.3. Současné pojetí rodiny

Charakteristika současné rodiny se ve spoustě bodech liší od rodiny tradiční. V současnosti se model rodiny velmi proměnil a myslím, že s vývojem celé společnosti je to až očekávatelné. Nyní se pokusím rozebrat několik základních bodů, které charakterizují dnešní rodinu:

- přibývá rodin, které žijí v nesezdaném soužití (úbytek manželství)
- již zmíněné funkce rodiny nejsou naplňovány rodinou, ale za ní je přebrali jiné sociální instituce a na rodině zůstali pouze některé z nich
- velká rozvodovost sezdaných párů (až 40 %) a tím pádem klesá stabilita rodiny
- proměna struktury rodiny – ubývá počet narozených dětí v rodině
- není tak časté soužití více generací, naopak vzrůstají domácnosti jednočlenné
- těhotenství se plánuje a ubývá dětí nechtěných
- zkracuje se čas, kdy mají rodiče čas na děti – v důsledku zvyšování pracovních nároků
- nekvalitní trávení volného času dětí i rodičů (masmédia)

- narůstají dvoukariérové manželství – pracují oba rodiče
- otec postupně ztrácí svou autoritu, méně tráví čas v domácnosti a spíše se věnuje práci mimo ni
- přibývá otců, kteří jsou na „mateřské dovolené“ (Malach, 2010)

2. Výchova

V následující kapitole se budu zabývat tématem výchovy. Výchovný proces je důležitý pro každého jedince a jeho formování. Konkrétněji zde popíšu samotnou definici výchovy, stanovení jejích cílů a také výchovné styly.

2.1. Pojem výchova

Výchova se vyznačuje mnoha faktory, které ji vystihují. Jedná se například o dlouhodobé působení jedinců na vývoj dítěte. Výchovou se snažíme z dítěte vytvořit jeho nejlepší a nejschopnější já s dobrými předpoklady pro život. Avšak jsou zde i někteří, které se nepodařilo vychovat. Takoví lidé nectí obecná pravidla soužití se společností. V osobě vychovatele by se měla nacházet potřeba trpělivosti, vlastnost vcítění se do druhých a mnohdy i odvaha v rozhodování za druhé. Výchovou jedinec získá jedinečnou osobnost, individualitu a originalnost. Dvořáková ve své publikaci uvádí, že: *„Výchovu tedy chápeme jako jeden z významných činitelů, který způsobuje nejen onu dokonalost, ale i určitou originalitu každého z nás, pomáhá z nás tvořit osobnost“* (Dvořáková, 2015, str. 16). Toto tvrzení souvisí i s faktem, že výchovou se rozumí cílené působení na jedince (Dvořáková, 2015).

Grecmanová ve své knize uvádí, že: *„výchova je záměrné, cílevědomé působení, které se projevuje všestranným formováním osobnosti a má adaptační, anticipační a permanentní charakter. Je to specificky lidská činnost“* (Grecmanová, 1999, str. 50). Tedy právě záměrné a cílevědomé působení na jedince je jednou z významných faktů výchovy. S tímto tvrzením se shodují i fakta z publikace Dvořákové, která tyto dvě charakteristiky vyzdvihuje.

2.2. Cíle výchovy

Jak jsem již psala výše, výchovu můžeme chápat jako cílevědomé a záměrně směřující působení na člověka. Jenže výchova sama o sobě nepůsobí jen na vychovávaného, ale zpětně i na vychovatele (Čáp, 1996). Jestliže vycházíme z již zmíněného, můžeme cíle výchovy nazvat jako pojem, který uvádí celý proces výchovy. Výchovným cílem rozumíme to, čeho chce někdo dosáhnout jednotlivými výchovnými úkony (Dvořáková, 2015).

V historii se můžeme setkat s mnoha formulacemi výchovných cílů, a jak je lidé chápali v minulosti. Výchova se však jako celek neustále vyvíjí a prochází určitými změnami, proto také dochází k proměnám výchovných cílů (Grecmanová, 1999).

Cíl výchovy si můžeme představit jako nějaký vzor, podle kterého chceme dosáhnout určitého cíle. Dále se v něm snažíme definovat požadavky na vychovávaného, jaký má být člověk a připravit ho na budoucí situace. Výchovné cíle dávají vychovateli a vychovávanému jasný směr postupu, kam chtějí směřovat. Grecmanová říká, že: „z výchovných cílů vyplývá i obsah, prostředky, principy, metody a formy výchovy“ (Grecmanová, 1999).

2.3. Výchovné styly/typy

V současnosti rozlišujeme tři základní výchovné styly, a to autoritativní liberální/tolerantní a demokratický. Myslím si, že v praxi to nefunguje tak, že se v rodině využívá pouze jeden ze stylů, ale jeden ze stylů převyšuje nad ostatními a zbylé dva se v některých situacích objevují také.

Autokratická výchova

Autokratická, někdy též nazývaná jako autoritativní výchova, je charakteristická svou autoritou vůči vychovávanému jedinci. Výchova je založena na příkazech, rozkazech a v nejhorším i trestech. Pro dítě se rodič stává autoritou, kdy je rodič vnímán jako osoba nadřazená a dítě naopak podřízená. Rodič v tomto případě nedává dítěti prostor pro jeho názory a postoje, protože má jasnou představu o tom, jak by se dítě mělo chovat (Pöslová, 2020).

Tolerantní výchova

Tato výchova je někdy označována jako opak autokratické výchovy. V tomto případě se rodina podřizuje dítěti a dělá vše, co si dítě umane a dávají mu až moc velkou volnost a zodpovědnost. V některých případech může dojít až k tzv. „nevýchově“. Rodič je vůči dítěti tak benevolentní, že nechce, aby vznikl konflikt, a proto jedná tak, aby žádný nevznikl. Dítě se v takovém typu výchovy nenaučí lidské empatii ani svým hranicím, které právě při svém dospívání bude potřebovat. K tomuto typu výchovy se spíše sklání matky, protože si myslí, že benevolentnost a umírněnost povede k lepšímu klimatu v rodině. Otcové většinou vnímají tento typ výchovy za hraniční a začínají si všímat dříve, že je s výchovou dítěte problém, avšak zde existují i muži, kteří se do výchovy dětí nechtějí zapojovat a nechávají výchovu pouze na ženě (Pöslová, 2020).

Demokratická výchova

Tento typ výchovy si zakládá na společné domluvě mezi rodičem a dítětem. V takové rodině jsou standardy postavené na stejném právu rodiče a dítěte, na stejném postavení rodiče a dítěte v rodině a na tom, že každý může mít svůj názor. V tomto případě jsou ale pro dítě rodiče autoritou. Demokratická výchova by se měla využívat v rodině, která má již starší děti, tj. děti nad 7 let. V demokratické výchově je hlavním faktorem komunikace. Dítě se např. dokáže domluvit s rodiči na tom, kdy má přijít domů, když jde s kamarády ven. Rodiče mu nenařídili, v kolik hodin má být doma, tudíž dítě nemá potřebu tuto dohodu porušit (Pöslová, 2020).

2.4. Faktory ovlivňující výchovu

Je zřejmé, že výchovu ovlivňuje hned několik faktorů, mezi které můžeme řadit například prostředí, ve kterém dítě vyrůstá, vzdělanost rodičů, či styl a způsob života dané rodiny.

Čáp ve své publikaci uvádí: „z hlediska formativního působení na člověka je užitečné rozlišovat mikroprostředí, mezoprostředí a makroprostředí (z řeckého mikros = malý, mezos = střední, makros = velký)“ (Čáp, 1993, str. 265). Do mikroprostředí dítěte můžeme zařadit například rodinu, školní třídu či malou skupinu osob v zájmovém kroužku. Jedná se tedy o nejužší prostředí, ve kterém se dítě nachází, co ho obklopuje. Mezoprostředí se dá definovat jako oblast výskytu dítěte, tím se rozumí místo pobytu dítěte a lokace, které navštěvuje – obec či místo, kde rodiče pracují. Makroprostředí dítěte můžeme vnímat jako celek – tedy stát a jeho ekonomické, kulturní, sociální a politické poměry.

Jedním ze zásadních faktorů, který také ovlivňuje výchovu dítěte, je vzdělanost rodičů. Čáp tvrdí, pokud mají rodiče vyšší vzdělání, mají děti v průměru celkově lepší prospěch ve škole. Naopak pokud rodiče dosáhnou pouze základního vzdělání, dalo by se hovořit o nevyhovujících podmínkách pro výchovu dítěte.

Lokalita, ve které dítě vyrůstá, značně formuje dítě samotné. Je tedy rozdíl, zda dítě vyrůstá na vesnici, ve městě či velkoměstě. Rozdíl můžeme najít například v tom, že ve městě si člověk získá určitou anonymitu, kdežto na vesnici to není tak úplně možné. Z důvodu malého územního celku i menšího počtu obyvatel v dané lokalitě je tedy patrné, že „vše je vnímáno všemi“.

Sociální podmínky celého prostředí, ve kterém se jedinec nachází, ovlivňují také způsob života a jeho styl. Způsob života obsahuje například péči o děti, sebevzdělávání, vztahy s lidmi v místě pobytu či trávení volného času. Tento termín může být také chápán

jako určitá životní filozofie, dle které člověk naplňuje své životní hodnoty. V současnosti je čím dál více aktuální konzumní způsob života. Ten se vyznačuje především materiálním uspokojováním a je zaměřený na zábavu a spotřebu (Čáp, 1993).

3. Náhradní rodinná péče

Dostáváme se k další kapitole mé práce, ve které si rozlišíme druhy a formy náhradní rodinné péče. V komunitě lesbických a gay párů je toto téma, dle mého, více diskutované a otevřené než u párů heterosexuálních. Tento názor si zakládám na faktu, že homosexuální páry nemají zdaleka takové možnosti, jak získat své vlastní děti. Z toho důvodu, zde popíšu, jaké možnosti mohou homosexuální páry využít, aby dítě získaly.

Náhradní rodinná péče jak už z názvu „náhradní“ vyplývá, nahrazuje běžnou rodinnou výchovu. Hlavním bodem tohoto celého procesu je dítě samotné, o kterém je rozhodováno. Trnková definici dítěte ve své knize popisuje dle Úmluvy o právech dítěte takto: „*dítětem se rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let*“ (Trnková, 2018, str. 11). Dalšími podstatnými subjekty jsou také „náhradní“ rodiče, ke kterým je dítě svěřeno a v některých případech i rodiče biologičtí (Trnková, 2018).

Náhradní péči o dítě můžeme rozdělit následovně:

- a) na náhradní péči rodinného typu
 - do této kategorie můžeme zařadit osvojení a pěstounství
 - tato kategorie je charakteristická tím, že se uskutečňuje v domácnosti osob, které o dítě pečují a tím vzniká nové rodinné prostředí

 - b) na ústavní výchovu
 - výchova je uskutečňována v ústavních zařízeních
 - při tomto typu se pečující osoby střídají a naplňují tím své zaměstnání
 - o děti tedy pečují mimo svou vlastní domácnost v daném zařízení
- (Trnková, 2018)

3.1. Rozlišení forem náhradní rodinné péče

V České republice existuje hned několik forem náhradní rodinné péče. Každá určitá forma náhradní rodinné péče má svá specifika, ať už z hlediska právního, nebo z hlediska zájmu dítěte a nelze ji zaměnit s jinou. Při rozlišování, která z forem je pro dítě nejlepší, musíme dbát na jeho individuálnost a zhodnotit, jaké potřeby dítě vyžaduje. Ke zvolení vhodné formy NRP je zapotřebí dobře znát:

- dítě samotné,

- rodinnou anamnézu,
- a celkovou rodinnou situaci (Trnková, 2018).

Zezulová ve své publikaci uvádí názor, že veřejnost příliš neodděluje pojmy osvojení a pěstounská péče. Společnost má také milnou představu o možnostech získání dítěte do péče. Většina se domnívá, že celý proces je jednoduchý, což není tak zcela pravda (Zezulová, 2012). S tímto autorčíným tvrzením souhlasím a domnívám se, že je tak z důvodu malého povědomí uvedeného tématu v široké veřejnosti. Pro rodiny, které mohou mít vlastní děti, není téma aktuální a nemají potřebu se tématem aktivně zabývat. Naopak rodiny homosexuální, mohou touto cestou dojít k naplnění rodinného života.

3.1.1. Osvojení

Osvojení, rovněž nazýváno jako adopce, je jednou z forem NRP. Slovo adopce pochází z latinského slova *ad-optiō*, které můžeme do češtiny připodobnit výrazům jako například: přijmout za vlastního, udělat svým příbuzným či prisvojit. Jednodušeji to můžeme charakterizovat jako proces, kdy je dítě začleněno do rodiny, je vychovááno jako její člen, ale rodiče nejsou biologičtí (Šanderová, 2011).

Osvojení můžeme též chápat jako příchod nového člena do rodiny, stejně jako při narození biologického dítěte. V případě osvojení vznikají práva a povinnosti rodičů starat se o dítě jako o své vlastní (Trnková, 2018).

Podle § 794 občanského zákoníku se osvojením rozumí „*přijetí cizí osoby za vlastní*“ (89/2012 Sb., § 794).

Vznikem osvojení zaniká původní vztah biologických rodičů a dítěte a vznikne tím nový, mezi osvojiteli a dítětem. Tudíž se biologickým rodičům upírá možnost si dítě nárokovat neboli „vzít si ho zpět“. Jak už bylo výše uvedeno, osvojení tedy převyšuje ostatní formy náhradní rodinné péče, jelikož jako u jediného se přerušují všechny předchozí příbuzenské vazby (Trnková, 2018).

Je mnoho nejrůznějších důvodů, proč páry nad adopcí dítěte přemýšlejí. Nejčastější důvod je však ten, že nemohou mít vlastní děti. V literatuře se uvádí, že od první myšlenky o adopci až do doby podání samotné žádosti o adopci dítěte uplyne přibližně jeden rok. Partnerům nastává v tuto chvíli těžká situace a měli by zvážit, zda je pro ně adopce vhodná, zda mají tak velký krok udělat (Schoolerová, 2002).

Aby k osvojení mohlo vůbec dojít, musí být splněny určité předpoklady, ať už na straně osvojitelů, tak na straně dítěte. Prvním důležitým předpokladem je navázání vztahu

mezi novým rodičem a dítětem. Při rozhodování, zda bude dítě osvojeno vybranými rodiči, se musí jednat hlavně v zájmu dítěte. Osvojitelem se může stát pouze svéprávní osoba starší osmnácti let. Dalšími předpoklady jsou: být dobrým rodičem svého dítěte (osobní vlastnosti, styl života) a mít dobrý zdravotní stav. Po naplnění všech skutečností dojde k přezkoumání určeným úřadem (Trnková, 2018). Náležitostí, které musí žadatelé splnit je samozřejmě více, a proto si samotný proces celé NRP rozebereme v samostatné kapitole.

Typy osvojení:

1) osvojení společné

- tento typ je umožněn jen manželským pářům
- vazby s předchozí biologickou rodinou zanikají

2) nepravé osvojení

- dítě se stává společným dítětem obou manželů
- některé vazby s biologickou rodinou jsou zachovány

3) individuální osvojení

- osvojitelem je svobodná osoba (tzn. není v manželství)
- do července roku 2016 se nemohlo jednat o osobu v registrovaném partnerství (RP bránilo ke vzniku osvojení) (Trnková, 2018)

3.1.2. Pěstounská péče

Jak už z předchozí kapitoly vyplývá, opatrovnictví není jedinou z forem náhradní rodinné péče, kterou se budu zabývat. Další velmi známou formou je pěstounská péče. Je mnoho variant, jak se dá pěstounství definovat. Jednu z definic můžeme najít v občanském zákoníku, která zní takto: „*Nemůže-li o dítě osobně pečovat žádný z rodičů ani poručník, může soud svěřit dítě do osobní péče pěstounovi*“ (89/2012 Sb., § 958).

Důvodů, proč si zvolit právě pěstounskou péči je více než u osvojení. Jedním z důvodů může být osvojení jako takové. Žadatelé o adopci dítěte rozhodně nedostanou dítě do rodiny ihned, ale čekají dlouhou dobu, někdy i několik let, než se najde vhodné dítě. Z toho důvodu si jako dočasnou formu mohou vybrat právě pěstounství, kdy doba čekání na dítě není tak dlouhá (Zezulová, 2012).

Pěstounská péče je na rozdíl od osvojení dočasná a nezanikají vazby s biologickou rodinou. Naopak, pěstouni mají umožnit kontakt dítěte s jeho biologickou rodinou či příbuznými, pokud není stanoveno jinak dle rozhodnutí soudu (Trnková, 2018). Dle § 960 Občanského zákoníku je stanoveno: „*Rodiče mají právo se s dítětem osobně a pravidelně stýkat i právo na informace o dítěti...*“ (89/2012 Sb., § 959). Délka péče je stanovena pouze na dobu nezbytně nutnou do doby, dokud se o dítě nebude moci starat jeho biologická rodina. Pokud rodina nebude schopna se o dítě postarat, či nebude o dítě jevit zájem, může být dítě osvojeno (Trnková, 2018).

Další odlišností pěstounství od opatrovnictví je výživné. V případě pěstounské péče zůstává stále na biologické rodině a soud stanovuje výši výživného. To znamená, že pěstoun nemá vyživovací povinnost. Výše výživného není ale v mnoha případech dostačující, aby pokryla náklady rodiny na dítě. Z toho důvodu, dostávají rodiny od státu příspěvky na dítě (Trnková, 2018).

Nabízí se nám zde vhodná otázka, kdo se může stát pěstounem? Pěstoun může být osoba která:

- „*musí skýtat záruky řádné péče,*
- *musí mít bydliště na území ČR,*
- *musí souhlasit se svěřením dítěte do pěstounské péče*“ (89/2012 Sb., § 962)

3.1.3. Pěstounská péče na přechodnou dobu

Je dalším typem NRP a je určena pro krátkodobé svěřením dítěte do rodiny. Cílem této formy péče je snížení dětí z ústavní výchovy a poskytnutí dočasné náhradní rodiny. Délka péče je omezena na dobu jednoho roku, s výjimkou sourozenců, kdy jeden z nich už setrvává v PPPD a druhý z nich je později do stejné rodiny přiřazen. V tomto případě se délka jednoho roku počítá od nástupu druhého dítěte do rodiny pro oba z nich (Trnková, 2018).

Nyní si rozebereme důvody, proč jsou děti do tohoto typu péče umístěny. Hlavním důvodem je dočasná pomoc biologické rodině dítěte v situacích, kdy se rodiče z různých důvodů nemohou o dítěte postarat. To může být např. výkon trestu a dlouhodobý pobyt rodiče ve zdravotnickém zařízení (Zezulová, 2012).

Trnková ve své knize uvádí, že dalším důvodem pro svěřením dítěte do PPPD může být hledání alternativního řešení. Tím se rozumí, že dítě bude svěřeno do jiného typu náhradní rodinné péče, např. do pěstounské péče nebo může být osvojeno (Trnková, 2018).

Myšlenka, kterou ve své knize zmiňuje p. Nožířova zní, že je vidět rozdíl, pokud je dítě umístěno do PPPD, nebo do ústavní péče. Čím delší doba, tím větší je vidět rozdíl. Tvrdí,

že dítě, které je svěřeno do PPPD je sociálně zdatnější než dítě svěřené do ÚP (Nožířová, 2012). Myslím si, že pokud má dítě možnost dostat se do pěstounské péče na přechodnou dobu, bude dle mého pro dítě lepší tak učinit než dítě svěřit do péče ústavní. Pěstoun může i na krátkou dobu dítěti rodinu lépe nahradit a poskytnou mu lepší sociální zázemí.

3.2. Proces náhradní rodinné péče

Pro lepší pochopení celého systému NRP, jsem se rozhodla popsat celý proces, který musí zájemci o dítěte splnit, ještě před uložením dítěte do rodiny.

Úplně první krok bychom mohly definovat jako úvahy o samotném osvojení či pěstounské péči. Jak už jsem výše uvedla, důvodů, proč se lidé rozhodnou pro NRP může být několik. Zájemci by si však měli uvědomit, že se jedná o dlouhodobý proces, než samotné dítě do rodiny získají. Zájemci by si také měli zjistit, jaké formy NRP existují, co obnáší, jaké vazby vznikají, a jaký typ je pro ně nejvhodnější. Pokud si něčím nejsou jistí, nebo potřebují nějak poradit, tak nejvhodnějším způsobem je kontaktovat sociálního pracovníka příslušného úřadu. Ten jim poskytne kompetentnější odpovědi na jejich otázky než například dohledávání informací prostřednictvím internetu, jelikož se zde mohou různé internetové stránky navzájem lišit a tím může docházet k mylným úsudkům o NRP (Nožířová, 2012).

Nyní se dostáváme k druhému kroku, a to je podání žádosti. Den podání žádosti hraje významnou roli v celém procesu, a to jak pro žadatele, tak proto, že se zahajuje správní řízení. Tím, že se pár či jednotlivec rozhodne žádost podat, učiní tím velký krok a samotné úvahy se začnou realizovat. Žádost, kterou žadatelé o NRP podávají, musí splňovat určité náležitosti, které mohou nalézt v zákoně č. 359/1999 Sb. § 21 odst. 5. Těmito náležitostmi se rozumí:

- a) osobní údaje (celé jméno, datum narození, státní příslušnost, trvalé bydliště),
- b) opis z evidence rejstříku trestů,
- c) lékařská zpráva o zdravotním stavu žadatele,
- d) údaje o ekonomických a sociálních poměrech,
- e) vyjádření žadatelů k eventuálnímu osvojení dítěte z ciziny,
- f) písemný souhlas o tom, že žadatel bude poskytovat informace o případných změnách v žádosti a bude spolupracovat s příslušným orgánem (OSPOD),
- g) písemný souhlas žadatele a jeho manžela či partnera, kteří žijí v jedné domácnosti, o svěřením dítěte do společné domácnosti – rodiny,
- h) stanovisko obecního úřadu k žádosti o NRP (359/1999 Sb., § 21)

Dalším nezbytným krokem je psychologické posouzení žadatelů. Tento bod je důležitý proto, že po vyhotovení závěrečné zprávy může být žadatel zařazen do evidence osob vhodných pro NRP. Zajištění psychologického posouzení je na krajském úřadě, který má často svého soukromého psychologa. Někdy si žadatelé přinesou své psychologické posouzení od vlastního psychologa, ke kterému sami déle dochází, což je v tomto případě nevyhovující, jelikož by vyšetření nemuselo být zcela objektivní. V některých případech se může stát, že psycholog vyvíjí nátlak na rychlejší umístění dítěte do rodin, na popud žadatele. U žadatele se však mohou projevovat náznaky psychických problémů a jako řešení vidí získání dítěte co nejdříve do péče. Tomuto problému by se mělo samozřejmě předcházet, jelikož nemůže předpokládat, že po umístění dítěte do rodiny se psychický stav jedince automaticky zlepší (Nožířová, 2012).

Posouzení žadatelů si můžeme představit jako zkoumání jedinců pomocí různých metod – rozhovory, dotazníky či některé projektivní metody. Žadatelé musí počítat s tím, že psychologické posouzení se skládá z několika schůzek, nikoliv že stačí pouze jedna a mohou tento krok považovat za vyřešený. Během vyšetření se zkoumá jedinec, jeho osobnost a cílem je zjistit, zda je vhodným adeptem pro přijetí dítěte. Pokud jsou žadatelé manželé, vyšetření obsahuje také společné sezení. Musíme si dávat pozor na škatulkování žadatelů dle osobních zkušeností. Například, nemůže očekávat, že lidé s životními úspěchy (doktoři nebo známé osobnosti) budou automaticky výhodnými adepty pro náhradní rodinnou péči a naopak (Nožířová, 2012).

Po psychologickém posouzení následuje přípravný kurz pro osoby, které se chtějí stát osvojiteli či pěstouny. Tento kurz zajišťuje příslušný krajský úřad, který si ve většině případech najímá jinou organizaci, která kurz vykonává. Přípravný kurz je pro žadatele povinností a nemůžou se mu vyhnout i když se žadatelům může zdát zbytečný. Doba trvání kurzu jsou dva víkendy, kterou jsou v rozmezí přibližně čtrnáct dní. Cílem je dát žadatelům nadhled o NRP, a to jak o průběhu, o různých problematických aspektech, tak je připravit na situace, které můžou nastat. Aktivita, které jsou během kurzu uskutečňovány jsou například návštěva dětského domova, blok o partnerství a rodině nebo sociálně-právní blok. Závěrem celého přípravného kurzu je individuální rozhovor (Nožířová, 2012).

Dostáváme se k poslednímu kroku celého procesu a tím je posouzení zdravotního stavu. Stejně jako psychologické posouzení a přípravný kurz i tento bod zajišťuje krajský úřad, který má svého lékaře a ten se věnuje zdravotním posudkům. Aby mohlo dojít k vyhotovení posudku, lékař od žadatelů obdrží zdravotní zprávy, dle který posuzuje jejich

zdravotní stav. Pokud lékař nebude mít žádné další připomínky ke zdravotnímu stavu žadatelů, vystaví závěrečné stanovisko bez dalšího setkání s žadateli. Naopak pokud by se mu něco nezdálo, nebo by chtěl doplnit nějaké vyšetření, dojde k pozvání žadatelů k lékaři (Nožířová, 2012).

Závěrem celého procesu je to, že jsou jedinci zařazení do evidence osob žádajících o náhradní rodinnou péči (Nožířová, 2012). Náзор na celý proces náhradní rodinné péče mám takový, že po obsahové stránce s procesem souhlasím a jednotlivé kroky mi dávají smysl. V čem ale osobně vidím problém je to, že pokud se žadatel chce stát manželský pár je posuzovateli viděn jako značnou výhodou a plusem pro získání dítěte. Pokud je však žadatel v registrovaném partnerství, nemůže být v tomto případě na pár nahlíženo jako na dvojici žadatelů, ale jedná se pouze o jednotlivce, který má zájem stát se nahradím rodičem. Dá se tedy říci, že ho registrované partnerství nijak nezvýhodní a je brán stejně, jako kdyby se chtěl stát individuálním rodičem. Zde vidím největší problém celého procesu, a myslím si, že ke změně povede ještě dlouhá cesta.

4. Homosexualita, registrované partnerství a rodičovství

4.1. Základní pojmy

Sexuální orientace – bychom mohli definovat jako náklonnost ke konkrétnímu pohlaví. Jedná se o preferenci jedince, která může být buď dočasná nebo i celoživotní. Sexuální orientace se nejčastěji rozděluje na heterosexuální a homosexuální (Baštecká, 2009).

Heterosexualita – je typ sexuální orientace, kdy jedinec jeví zájem o osobu opačného pohlaví. Heterosexualita je sexuální orientace většinové společnosti, která je vnímána jako běžná, očekávatelná, standartní (Kadlecová, 2020).

Homosexualita – je typ sexuální orientace, kdy jedinec jeví zájem o osobu stejného pohlaví. Homosexuální osoby mají menšinové zastoupení, tudíž jsou většinovou společností vnímány jinak (Kadlecová, 2020).

Lesba – označení pro osobu ženského pohlaví, kterou přitahují ženy – tedy osoba se stejným pohlavím (Kadlecová, 2020).

Gay – označení pro osobu mužského pohlaví kterého přitahují muži – tedy osoba se stejným pohlavím (Kadlecová, 2020).

Coming out – vychází z anglického „*coming out of the closet*“ – „*vycházet ven z utajení*“ (Baštecká, 2009, str. 124). Jedinec vystoupí na veřejnost s tím, že se mu líbí stejné pohlaví a označuje se jako *gay/lesba*. Nejtěžší je většinou pro jedince říct tuto informaci rodičům a bojí se následné reakce (Baštecká, 2009).

Registrované partnerství – „*je trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví*“ (zákon č. 115/2006 Sb., § 1). Registrované partnerství bychom také mohli vysvětlit jako svazek, který homosexuálním lidem zastupuje svazek manželský.

4.2. Rozdíl mezi registrovaným partnerstvím a manželstvím

Rozdílem mezi registrovaným partnerstvím a manželstvím je už jejich prvotní popis. Pokud hovoříme o manželství, jedná se o svazek osob opačného pohlaví (muže a ženy), jehož hlavním účelem je: „*založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc*“ (89/2012 Sb., § 655). Vznik manželství je svobodným projevem partnerů, kteří chtějí do manželství vstoupit společně. Důležitou součástí je svatební obřad, při kterém samotný svazek vzniká. K obřadu je potřeba mít oddávajícího, který se bude lišit podle toho, zda se jedná o církevní či občanský sňatek, a dva svědky (89/2012 Sb.).

U registrovaného partnerství je cesta ke vzniku daleko jednodušší. Jak už jsem zmínila výše v předchozí kapitole, registrovaným partnerstvím se rozumí: „*trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví*“ (115/2006 Sb., § 1). Když hovoříme o manželství, mluvíme o svazku, zatímco u RP se hovoří pouze o společenství. Už z tohoto slovního rozdílu je patrné, že se bude jednat o odlišnosti v pravomocích, které vznikají manželstvím nebo RP. Registrované partnerství vzniká svobodným rozhodnutím partnerů, při kterém není zapotřebí žádného obřadu. Partneri mohou vstoupit do RP pouze na 14 matričních úřadech k tomu určených (115/2006 Sb.).

Práva a povinnosti manželů nebo partnerů vůči sobě samým se nijak neliší, jelikož zůstávají stejná. Zásadní rozdíl vidím v získání dětí do péče. Při náhradní rodinné péči si společnost dost často myslí, že homosexuální páry mají stejná práva jako heterosexuální páry, což tak není. V osvojení je důležité zmínit, že je to jediná forma NRP, při které vzniká stejný vztah jako když se narodí biologické dítě. Manželé jsou osvojiteli společně, kdežto registrovaní partneři nikoli. Do roku 2016 bránilo registrované partnerství v osvojení i jen jedním z partnerů. V polovině roku 2016 však proběhla novelizace zákona, která uvádí, že registrovaný partner může jako jednotlivec dítě osvojit, ale nemohou být osvojiteli společně (Sloboda, 2016).

Kutálková ve své publikaci také popisuje zásadní rozdíly mezi manželstvím a registrovaným partnerstvím, kde my si shrneme jen ty nejzákladnější:

- a) manželství je základním kamenem rodinného práva X registrované partnerství je administrativní úkon
- b) manželstvím získávají manželé příbuzné, např. švagry a švagrové, zákon uznává X tyto vztahy zákon v registrovaném partnerství neuznává
- c) manželé mohou být společnými osvojiteli a pěstouny X v registrovaném partnerství nelze

- d) po úmrtí manžela*ky mají nárok na vdovský důchod X v RP nemají (Kadlecová, Kutálková, 2020, str. 34-35)

Kdybychom se měli bavit o právní úpravě registrovaného partnerství, existuje zde hoax, kdy si heterosexuální rodiče myslí, že uzákonění manželství pro homosexuální páry by gayům a lesbám přineslo určitá privilegia než manželství samotné. Tím pádem by byly homosexuální páry v jejich očích „něco víc“ než páry heterosexuální (Kutálková, 2015).

4.3. Co je to homosexualita?

Pod pojmem homosexualita si může člověk představit jedince, kterého přitahuje stejné pohlaví. Brzek a Pondělíčková-Mašlová říkají, že: „výraz *homosexualita* užil poprvé Benkert roku 1869 pro lásku muže či ženy k osobě stejného pohlaví, být jím vzrušen, s tendencí uskutečnit s ním pohlavní styk“ (Brzek, 1992, str. 19). Tato citace nám dokazuje, že se nejedná o novodobí termín, ale je již historicky známý. V minulosti byla homosexualita vnímána jako trestná a trestala se trestem smrti. Až za vlády Josefa II. se homosexualita začala považovat za legální a jedinci za svou orientaci nebyli trestáni. Když se ale odkloníme od historie, tak i v současnosti existuje stále mnoho zemí v oblastech Afriky a Asie, které stále tyto tresty praktikují. Dalším velkým mezníkem pro homosexualitu byla Druhá světová válka, která by se dalo říct, vrátila vše do původního stavu. Takto orientovaní jedinci byly režimem „označkováni“ růžovým trojúhelníkem, který měli připevněni na rukávu. Následně byli ve většině deportováni do koncentračních táborů. S nástupem komunistického režimu se homosexualita „zneviditelnala“ a byla určena k lékařskému zájmu. Až koncem 80. let minulého století se zlehka začíná mluvit o homosexualitě a začínají vznikat první sdružení, které usilují o zlepšení situace. Tyto sdružení se věnují především setkávání těchto osob. Za ústřední organizaci se považuje sdružení SOHO – „Sdružení osob homosexuální orientace“. Tato organizace byla jednou z několika, která usilovala o uzákonění zákona o registrovaném partnerství, který se podařilo prosadit až v roce 2006 (Sloboda, 2016).

4.4. Femininní a maskulinní homosexualita

Ve společnosti se často setkáváme s předsudky, které se týkají homosexuálních jedinců. Jeden z nich uvedu na konkrétním příkladu. Pokud se setkáme s homosexuální ženou, tedy lesbou, již od pohledu na člověka bude působit spíše jako „muž“. Opačně to pak bude u gayů, kteří budou spíše působit jako „žena“. Nemyslím si, že toto jednoznačné zařazení je zcela na místě, jelikož může vést k diskriminaci osob, které od pohledu do těchto kategorií nezapadají. V literatuře A. Brzek rozděluje homosexualitu na maskulinní a

femininní. Jak zde uvádí není však jednoznačné, že homosexuální muž bude vždy femininní a žena maskulinní (Brzek, 1992).

Maskulinní mužská homosexualita se vyznačuje tím, že jedinec je po biologické stránce muž, svou orientací se cítí být gay a převažuje v něm maskulinní chování. Jedinec tak neztratil svou „mužnost“. Kdežto femininní ženská homosexualita se vyznačuje tím, že jedinec je po biologické stránce žena, ale cítí se být lesba a převažuje v ní femininní chování. Osoba tímto neztratí svou ženskost (Brzek, 1992). Toto tvrzení, tedy vyvrací stereotypní zařazení homosexuálů, které dle mého využívá většina lidí. Jedinci se pak díky tomuto stereotypu mohou setkávat s tvrzením: „ty si gay? To není možné, vůbec tak nevypadáš.“ Díky tomu mu pak jeho orientaci vědomě popírají a snaží se ho přesvědčovat o opaku. Největší riziko tohoto problému vidím u dětí a jejich rodičů, kdy se chtějí rodičům svěřit a dostaví se jim tato stereotypní reakce.

Abych zde uvedla i další rozdělení homosexuality, který naopak podporuje stereotypní názor, jednalo by se o femininního homosexuálního muže, který se chová „zženštilé“ a maskulinní homosexuální ženu, která se chová jako muž (Brzek, 1992). Je zcela patrné, že homosexuální jedinci se nedají nijak zaškatulkovat a každý z nich se bude prezentovat dle toho, co je mu blízké.

4.5. Rodičovství dvou mužů

V následující kapitole si rozebereme, jaké možnosti mají dva homosexuální muži v páru, když se rozhodnou založit rodinu. Dřív bylo téma homosexuality velkým tabu ve společnosti, a proto se páry smířily s cestou, že potomka mít společně nebudou. Dnes už známe několik způsobů, jakou mají dva „gayové“ možnost si založit rodinu. V páru, který se pro založení rodiny rozhodne, může nastat hned několik prvotních situací:

- a) oba partneři jsou plně rozhodnuti o společném rodičovství – nastává společné hledání cesty, jak k němu přijít
- b) pouze jeden z mužů, má potřebu stát se rodičem – nastává rozepře v páru, je nutno hledat stabilitu a dojít ke společnému závěru
- c) oba muži usilují po potomkovi, ale představy o rodičovství každého z nich se liší (Kadlecová, 2023)

Nyní nastává otázka biologického otcovství. Můžeme se zde zamýšlet nad otázkami typu: „kdo z partnerů už děti má, kdo bude biologickým rodičem budoucího „společného“ potomka, nebo zda touží být biologickými otci oba z nich?“ Tyto otázky můžou pomoci

v rozhodování a ulehčení celé vyvstalé situace rodičovství. I v tomto případě totiž může nastat hned několik variant:

- biologickými otci chtějí být oba
- biologický otec chce být pouze jeden z páru
- jeden z páru nemůže být biologickým otcem (např. z důvodu neplodnosti)
- ani jeden z mužů netrvá na biologickém otcovství, tudíž se rozhodnou pro náhradní rodinnou péči (Kadlecová, 2023)

Rozhodnutí biologického otcovství je pro rodinu zásadní, jelikož i na základě toho bude volit cestu, jak rodičovství naplnit. Před samotným zvolením vhodné cesty je důležité si ujasnit, jak budou oba partneři naplňovat rodičovskou roli. Zde se mohou přiklonit k tradičnímu modelu, kdy jeden z nich zůstane s dítětem doma, na rodičovské dovolené, a ten druhý bude finančně zabezpečovat rodinu. Možností je samozřejmě více, dalším příkladem je, že oba mohou zůstat doma a starat se o dítě – když budou dostatečně finančně zajištěni (Kadlecová, 2023).

4.5.1. Typy otcovství

4.5.1.1. Sdílené rodičovství

Sdíleným rodičovstvím se rozumí fakt, že dva muži zplodí potomka se ženou či ženským párem. Tento typ mužské páry většinou napadne jako první možnost, jelikož se nejvíce podobá heterosexuálnímu rodičovství. Dítě má v tomto případě dvě rodiny (dva muže/dvě ženy, dva muže/žena). Můžeme tedy říci, že se tato situace z pohledu dítěte podobá rozvodu, kdy má dítě také dvě rodiny, jednu od matky a druhou o otce. Problémem zde nastává v tom, že právními rodiči mohou být pouze dva z nich. Můžeme si zde uvést několik typů rodičovství:

- biologické rodičovství – rodič, který dítě zplodil
- právní rodičovství – musí být zákonem uznané, v praxi se tím rozumí zápis v rodném listu dítěte
- sociální rodičovství – ten, kdo se o dítě stará a vychovává ho (Kadlecová, 2023)

Existuje hned několik rizik, se kterými je dobré počítat. Prvním z nich je to, že nebude dostatečně naplněna touha po otcovství. Po narození je dítě závislé spíše na matce, a tudíž se mužský pár setká s nenaplněným očekáváním. Jako další riziko můžeme vnímat

to, že po narození dítěte se budou oba páry názorově rozcházet na výchově a péči o dítě. V dalším případě může nastat situace, kdy se sdílené rodičovství rozpadne a páry jsou postaveny do situace, kdy se rozhodují, v čí péči dítě zůstane. Zde můžeme konstatovat, že v lepší pozici jsou matky (hlavně pokud je dítě ještě malinké), takže otcové budou hledat jiný způsob řešení, jak rodičovství naplnit (Kadlecová, 2023).

4.5.1.2. Náhradní mateřství

Tento typ rodičovství se naplňuje tím, že žena „odnosí“ dítě páru dvou mužů, kteří se po zrození dítěte stanou jeho rodiči. Tato metody se uplatňuje v několika zemích světa. V České republice nemá jakékoliv právní ukotvení, ale není ani zakázána. Na sociálních sítích, je zde příkladem tohoto modelu profil „dva tátové“, který využil tuto možnost rodičovství a naplnil ji v USA. Proces celé cesty, jak to v USA probíhá si nyní níže popíšeme.

Postup v bodech:

- 1) *výběr agentury* – existují specifické agentury, které se náhradním mateřstvím zabývají, které nabízí poradenství, a vše potřebné k celému procesu
- 2) *náhradní matka* – musí splňovat:
 - ◆ mít své vlastní děti a neplánovat další;
 - ◆ být dostatečně materiálně zabezpečená (není možné, aby náhradní mateřství využívala jako způsob obživy nebo jako řešení své neuspokojivé sociální situace);
 - ◆ žít v trvalém vztahu (to znamená mít dostatečné zázemí a podporu také ze strany svých nejbližších), přičemž manžel nebo partner musí s náhradním mateřstvím souhlasit;
 - ◆ být zdravá tělesně i duševně (prochází rozsáhlým vyšetřením), nekouřit, neužívat drogy a být schopná se během těhotenství zdržet alkoholu.

Obrázek č. 1 – Podmínky náhradní matky (zdroj: Kadlecová, 2023, str. 23)

- 3) *výběr kliniky asistované reprodukce*
- 4) *výběr dárkyně vajíček*
- 5) *setkání s náhradní matkou*
- 6) *vložení embrya*

- 7) *porod*
- 8) *formality a cesta domů – před cestou se musí do rodného listu dítěte zapsat dva otcové a vystavit dítěti pas pro cestu domů*
- 9) *získání českého občanství pro dítě* (Kadlecová, 2023, str. 22-25)

I v tomto případě existují rizika, spojená s touto formou rodičovství. Pokud se páry rozhodnou využít tento typ rodičovství, musí se smířit s velkým finančním výdajem. Oproti prvnímu typu, který jsme si uvedli výše, se jedná o dlouhý a náročný proces, který může ukrývat mnoho komplikací, proto je dobré s nimi počítat (Kadlecová, 2023).

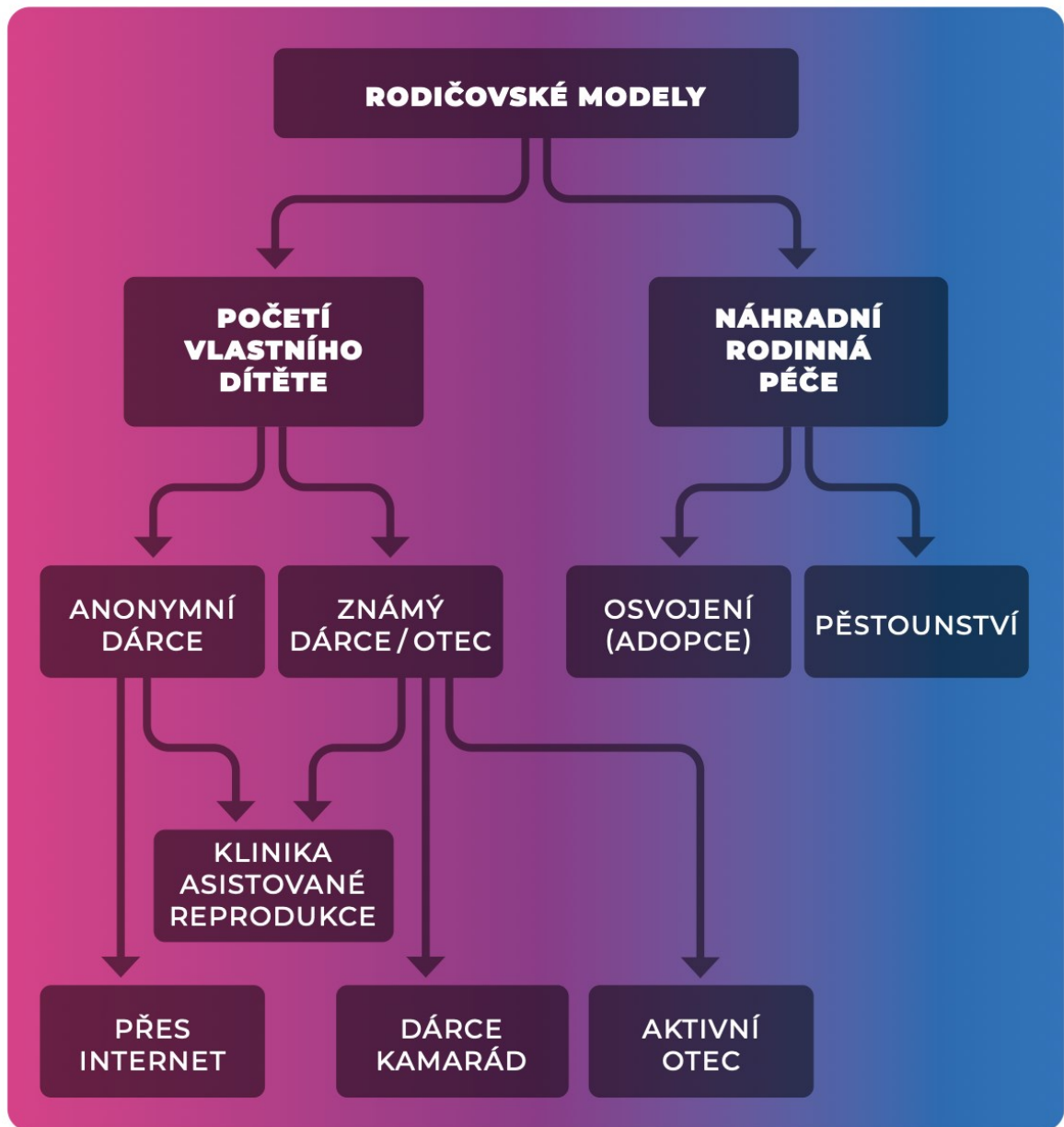
4.5.1.3. VZDÁLENÉ OTCOVSTVÍ A DÁRCOVSTVÍ

Posledním typem rodičovství pro gay páry, který zde uvedu, je vzdálené otcovství. Při tomto typu je mužský pár osloven ženským párem či ženou, aby se podílel na rodičovství. Zde se muži nestávají hlavním vychovatelem dítěte, jejich role je upozaděna. Záleží na společné domluvě, jak budou otcové zapojeni do výchovy dítěte (Kadlecová, 2023).

4.6. RODIČOVSTVÍ DVOU ŽEN

Rodičovství dvou žen se v základu nijak neliší od rodičovství dvou mužů. I zde nastávají prvotní otázky spojené se společnou rodinou. Je nutné si například ujasnit „kdo bude biologickou matkou, jestli nechce dítě jen jedna z nich, zda by chtěli obě porodit dítě“ a tak podobně. Stejně jako u mužů je důležité si tyto otázky ujasnit před hledáním vhodné cesty ke společnému mateřství. Největším problémem celé situace je fakt, že u stejnopohlavních párů je jeden z rodičů rodičem biologickým a druhý rodičem sociálním. V České republice není možné, aby stejnopohlavní partneři byli zapsáni jako společní rodiče dítěte (Kadlecová, 2020).

4.6.1. ZPŮSOB NABYTÍ RODIČOVSTVÍ DVOU ŽEN

Obrázek č. 2 – Rodičovské modely (zdroj: Kadlecová, 2020)

V předchozím obrázku vidíme přehledné schéma toho, jaké možnosti mají ženy k získání dítěte. Zde si rozebereme pouze část početí vlastního dítěte, jelikož náhradní rodinné péči věnuji samostatnou kapitolu (Kadlecová. 2020).

4.6.1.1. KLINIKA ASISTOVANÉ REPRODUKCE

Je jedna z možností, jak žena může zplodit vlastního potomka. Problémem u této možnosti je ten, že česká legislativa umožňuje využití této kliniky pouze páru muže a ženy, kteří ale nemusí být v oficiálním svazku. Ženské homosexuální páry či single ženy této možnosti využít nemůžou bez mužského partnera.

V praxi to tedy vypadá následovně. Žena se na kliniku dostaví s mužem a oba podepíší souhlas o anonymním dárcovství. Dárce je zaručena úplná anonymita. Pokud se vše podaří, tak po porodu dítěte následuje rozhodnutí, zda bude muž, který ženu na kliniku doprovodil, zapsán jako otec dítěte. Je tedy na nich, aby se dohodli, jelikož nemusí být v rodném listě uveden. Nesmíme však zapomenout na tzv. domněnku otcovství, což znamená: „*svým podpisem početí dítěte umožnil*“ (Kadlecová, 2020, str. 17). Pokud by tedy nastala krizová situace ze strany matky, může být označen za otce. Jelikož tato možnost není v České republice pro lesbické páry umožněna, je zde ještě varianta ji využít v zahraničí.

Rizika této formy početí:

- není umožněno dvěma ženám
- dítě bude znát pouze biologickou matku, otce nikoliv
- dárce je zcela anonymní, tudíž neznáme rodinnou anamnézu
- tato služba je zpoplatněna (Kadlecová, 2020)

4.6.1.2. ANONYMNÍ DÁRCE „Z INTERNETU“

Jak už z názvu vyplívá Ženy si dárce hledají pomocí internetu, nejčastěji na internetových seznamkách. Pokud si nějakého dárce najdou, tak ho kontaktují a domluví si s ním osobní schůzku. Následně si sdělí, co od toho obě strany očekávají a jak celý proces provedou. Žena v průběhu celého kontaktu s mužem neví o muži žádné osobní informace. Tuto metodu početí ženy využívají hlavně z důvodu, že jim je nepříjemné početí na klinice, či je to pro ně finančně náročné (Kadlecová, 2020).

4.6.1.3. ZNÁMÝ DÁRCE

Při tomto druhu početí, je velkou výhodou pro ženy to, že dobře znají otce dítěte. Ve většině případech se jedná o kamaráda či známého. Může se jednat o:

- heterosexuálního muže,
- homosexuálního muže
- nebo gay pár.

Žena si musí klást otázku, jak muže zapojí do výchovy a péči o dítě. Je tedy důležité si to s dárce stanovit, ať nedojde k následným nedorozuměním. Výhoda pro dítě do budoucna je ta, že ví, kdo je jeho biologický otec a zná plně jeho rodinnou anamnézu.

Naopak nevýhodou se jeví to, že pokud dárce bude chtít založit svou vlastní rodinu, nebo už ji má, musí přijmout to, že se stal dárce (Kadlecová, 2020).

5. PRAKTICKÁ ČÁST

V teoretické části jsem postupně rozebrala jednotlivé kapitoly, které předcházely mé praktické části. Zabývala jsem tématy jako například rodina, jaké má funkce a jaké je její současné pojetí. Následně jsem popisovala výchovu, její cíle a výchovné styly. Ve třetí kapitole jsem rozebírala náhradní rodinnou péči a jaké druhy NRP existují a v poslední kapitole zmiňuji základní pojmy, které se pojí k tématu homosexuality a registrovaného partnerství. Nyní se dostáváme k praktické části mé bakalářské práce. Zde se budu zaměřovat na to, jaký názor mají lidé na výchovu dětí homosexuálními páry. Snažila jsem se obsáhnout co největší počet respondentů, a to jak z hlediska počtu, tak z hlediska celého území ČR.

5.1. CÍL VÝZKUMU

Cílem mé výzkumné části bude zjistit, jaký názor má česká populace na výchovu dětí stejnopohlavními páry, například jestli v tomto názoru hraje roli, zda respondenti bydlí na vesnici či ve městě, odlišnost názorů u mužů a žen. Dále budu zkoumat, jak by dotazovaní respondenti reagovali v modelové situaci svěřením dítěte buď do péče homosexuálního páru nebo do péče ústavní. Při tvorbě dotazníku byla aktuální otázka o přijetí návrhu Zákona o manželství pro stejnopohlavní páry, a tudíž jsem se respondentů dotázala, jaký názor mají na tuto aktuální situaci.

5.2. CHARAKTERISTIKA ZKOUMANÉHO VZORKU

Dohromady si mého dotazníku všimlo celkem 281 respondentů, avšak pouze 177 z nich dotazník vyplnilo. Zbytek z celkového počtu dotazníků pouze otevřel, ale nevyplnil. Tedy celková návratnost vyplněných dotazníků činí 57 %. Z celkového počtu 177 dotazníků, bylo nakonec pro mou práci použito pouze 160, zbytek muselo být bohužel pro výzkum vyřazeno. Nejčastějším důvodem pro nezařazení dotazníků bylo nesplnění minimální věkové kategorie 18 let.

Pohlaví	Absolutní číslo	Procento
Muži	27	17 %
Ženy	132	83 %
Jiné	1	1 %
Celkem	160	100 %

Tabulka č. 3 – pohlaví respondentů (zdroj – vlastní)

Průměrný věk žen	27,6
Průměrný věk mužů	26,5
Jiné	21

Tabulka č. 4 – průměrný věk respondentů (zdroj – vlastní)

Odpověď	Absolutní číslo	Procento
18-20	46	28,8 %
21-30	75	46,9 %
31-40	14	8,8 %
41-50	14	8,8 %
51-60	9	5,6 %
61 a více let	2	1,3 %
Celkem	160	100 %

Tabulka č. 5 – věk respondentů (zdroj – vlastní)

Praha	49	31 %
Středočeský	21	13 %
Jihočeský	4	3 %
Plzeňský	7	4 %
Karlovarský	2	1 %
Ústecký	26	16 %
Liberecký	9	6 %
Královéhradecký	12	8 %
Pardubický	12	8 %
Vysočina	3	2 %
Jihomoravský	4	3 %
Zlínský	11	7 %
Olomoucký	4	3 %
Moravskoslezský	3	2 %

Tabulka č. 6 – zastoupení respondentů v jednotlivých krajích (zdroj – vlastní)

5.3. VÝZKUMNÁ METODA – DOTAZNÍK

Pro mou praktickou část jsem si zvolila dotazník, tedy kvantitativní výzkum. Mým cílem bylo tedy obsáhnout co největší počet dotazovaných respondentů. Pro mou bakalářskou práci jsem vytvořila dotazník, který celkem obsahuje 13 otázek. Kompletní dotazník jsem uvedla v přílohách, konkrétně příloha č. 1.

Ve své knize Keith F. Punch říká, že: „*podstata kvantitativního výzkumu spočívá ve zkoumání vztahu mezi proměnnými*“. (Punch, 2008, str. 24)

Urban ve své publikaci uvádí: „*kvantitativní výzkum pracuje s fakty, čísly a statistikou*.“ Jedná se tedy o výzkum s velkým počtem dotazovaných respondentů v řádu

stovek až tisíců. V tomto druhu výzkumné metody tedy upřednostňujeme množství nad rozsahem získaných informací. Aby mohl být tento druh výzkumu naplněn, musí být stanoven na předem určených hypotézách, kdy cílem výzkumu je ověřit jejich platnost či je popřít (Urban, 2022).

Strategie kvantitativního šetření

Celá strategie kvantitativního šetření počíná stanovením cíle a výzkumných otázek. Tyto otázky stanoví to, čemu budeme ve výzkumu věnovat pozornost. Punch ve své knize uvádí pro strategii tyto čtyři kroky:

- 1) musíme si stanovit cíl šetření a na základě něj si stanovíme výzkumné otázky
- 2) stanovení postupu získávání dat a jakými otázkami se budeme ptát
- 3) následuje výběr vhodných respondentů, od kterých budeme získávat potřebné informace k šetření
- 4) stanovíme si, jakou formu analýzy využijeme (Punch, 2008)

Další dělení nám poskytuje publikace pana Urbana, který dělí vědecký výzkum do následujících etap:

- 1) *„Přípravná fáze – vypracování projektu a pilotáž výzkumného nástroje*
- 2) *Realizační fáze – sběr empirického materiálu a práce v terénu*
- 3) *Fáze zpracování výsledků*
- 4) *Fáze interpretační – kompletace audio/video záznamů, příprava tabulkových výstupů a grafů, SWOT analýza, vypracování závěrečné zprávy, osobní prezentace výsledků výzkumu před zadavatelem či hodnotící komisí“ (Urban, 2022, str. 69)*

Druhy otázek v dotazníku

Při kladení otázek musíme dbát na několik zásad. Otázky, které respondentům pokládáme, by měli být dostatečně srozumitelné a jednoznačné. K ověření, zda respondenti otázky správně pochopí, nám může posloužit tzv. „předvýzkum“, který nám otázky ověří. Otázky, na které se respondentů v dotazníku, popřípadě rozhovoru dotazujeme, by měli směřovat k naplnění cíle.

Nyní si podrobně rozebereme zásady, které jsou pro kladení otázek důležité. Jednoznačnost a srozumitelnost jsme si již jmenovali výše. Další zásadou je ekonomičnost, kterou ověřujeme, zda je otázka pro výzkum podstatná, zda tam není třeba navíc.

Srozumitelnost je další důležitou zásadou, jelikož když bude otázka příliš složitá, nebo bude kladena příliš odborně – využívat odborné terminologie, respondent nebude vědět, na co se dotazujeme. Následuje objektivita, u které dáváme pozor, aby otázka nebyla kladená tak, aby její odpověď nebyla zavádějící. Otázky, by také měli být dobře vyhodnotitelné. A poslední zásada, dbejme na slušnost, abychom se respondentů neptali příliš na intimní a osobní témata.

Otázky ve výzkumu můžeme rozdělit dle cíle do těchto následujících kategorií:

1) trikové

- otázky na odpoutání pozornosti, s výzkumem nesouvisí, tedy je ve finální fázi nehodnotíme

2) kontrolní

- mají ověřit pravdivost respondentovi odpovědi

3) filtrační

- filtrují respondenty do určitých skupin, ze kterého se pak stává užší výběr (Urban, 2022)

5.4. FORMULACE HYPOTÉZ

V následující kapitole si rozebereme jednotlivé hypotézy a na jakém základě byly stanoveny. Pro mou bakalářskou práci jsem si stanovila těchto 5 hypotéz:

1) Lidé ve městech budou častěji zastávat názor, že česká společnost je tolerantnější k homosexuálním párům než lidé ve vesnicích.

Tato hypotéza je sestavena na základě publikace od Jana Čápa, který ve své knize uvádí, fakt, že ve městech kvůli většímu počtu obyvatelstva, vzniká jednotlivcům „anonymita“ a lidé se vzájemně neznají. Opakem toho je vesnice, kde každý zná každého a můžeme se setkávat s větším nátlakem od obyvatel, zasahováním do života jak jednotlivců, tak celé rodiny.

2) Ženy budou více souhlasit s výchovou dítěte homosexuálním párem spíše než muži.

Hypotéza je založená na vlastní zkušenosti. Na téma ohledně výchovy dětí homosexuálním párem jsem vedla několikrát diskusi s mnoha lidmi. Ženy v tomto případě spíše souhlasily a neviděly v tom žádný problém. Naopak muži ve větší míře zastávali model „tradiční rodiny“ – otec, matka, dítě.

3) Lidé spadající do mladší generace (do 30 let věku včetně) budou častěji zastávat názor, že výchova dítěte homosexuálním párem dítě neovlivní, než lidé ze starší generace (více než 30).

Tato hypotéza je založená na vlastní zkušenosti. Lidé v mém okolí, tedy vrstevníci, pohlíží na výchovu homosexuálním párem jiným způsobem než například lidé ve věku mých rodičů. Spíše se mi od nich dostávalo názoru, že děti vychovávané homosexuálním párem budou ovlivněny, a budou tedy mít stejnou sexuální orientaci.

4) Lidé s vlastními dětmi by spíše svěřili své děti do péče homosexuálního páru než do péče ústavní.

Hypotéza je sestavena na základě vlastního úsudku. Kdy si myslím, že homosexuální pár respondenti s vlastními dětmi upřednostní na základě toho, že homosexuální pár uvidí jako alternativní typ rodiny, že dítě stále v rodinném kruhu zůstane.

5) Česká populace by spíše svěřila dítě do péče lesbického páru než gay páru.

Hypotéza je založena na základě nastudované literatury. V publikaci „ONA A ONA plánují rodinu“ od autorek T. Kadlecové a P. Kutálkové se můžeme dočíst informaci, že „dvě mámy“- tedy lesbický pár je více přijímán společností. Na tomto základě se domnívám, že by česká populace spíše svěřila dítě do péče lesbického páru.

5.5. SBĚR DAT

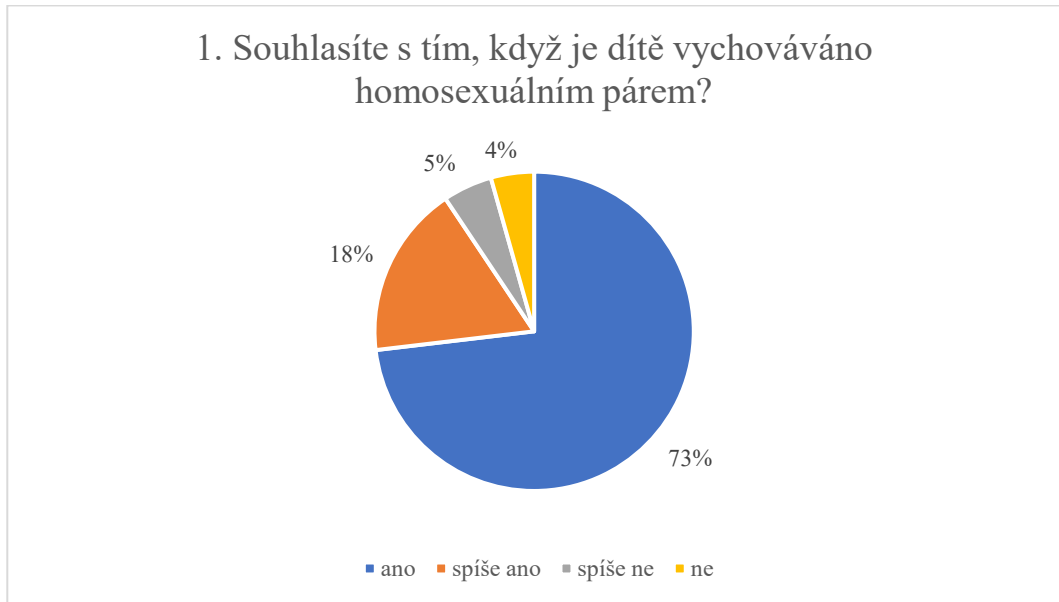
Dotazník byl vytvořen přes internetový web „www.click4survey.cz“. Sběr dat trval přesně 13 kalendářních dní. Respondenti byly vybrány dle příležitostného výběru. Průměrná doba vyplnění dotazníku činí 7 minut a 3 vteřiny (00:07:03). Dotazník byl sdílen na sociální síti, konkrétně přes: www.facebook.com a www.instagram.com. Respondenti byly předem seznámeni s tématem dotazníku, že jejich odpovědi zůstanou zcela anonymní, dále, že je určen pro lidi ve věku 18-65 let a že záleží na dobrovolnosti, zda dotazník vyplní.

5.6. METODA VYHODNOCENÍ DAT

Data jsem vyhodnocovala pomocí výpočtu pro statistické metody, konkrétně byl využit výpočet pomocí Chí kvadrátu. V práci jsou použity sloupcové a koláčové grafy. Data v tabulkách a grafech byly zaznamenávány pomocí absolutních čísel a následně převedeny na procenta.

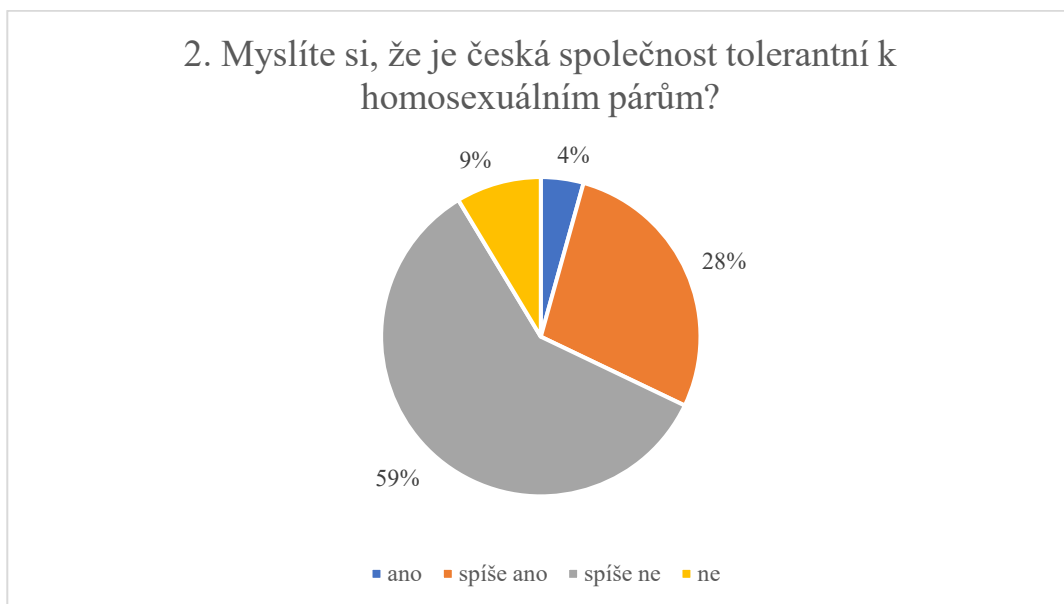
5.7. VÝSLEDKY VÝZKUMU

V první otázce jsem se respondentů ptala na názor, zda souhlasí s tím, když je dítě vychovááno homosexuálním párem. Z grafu jasně vyplívá, že 73 % respondentů, označilo opověď ano, 18 % spíše ano, 5 % spíše ne a 4 % odpověď ne. Výsledek je tedy takový, že většina respondentů s výchovou homosexuálním párem souhlasí.

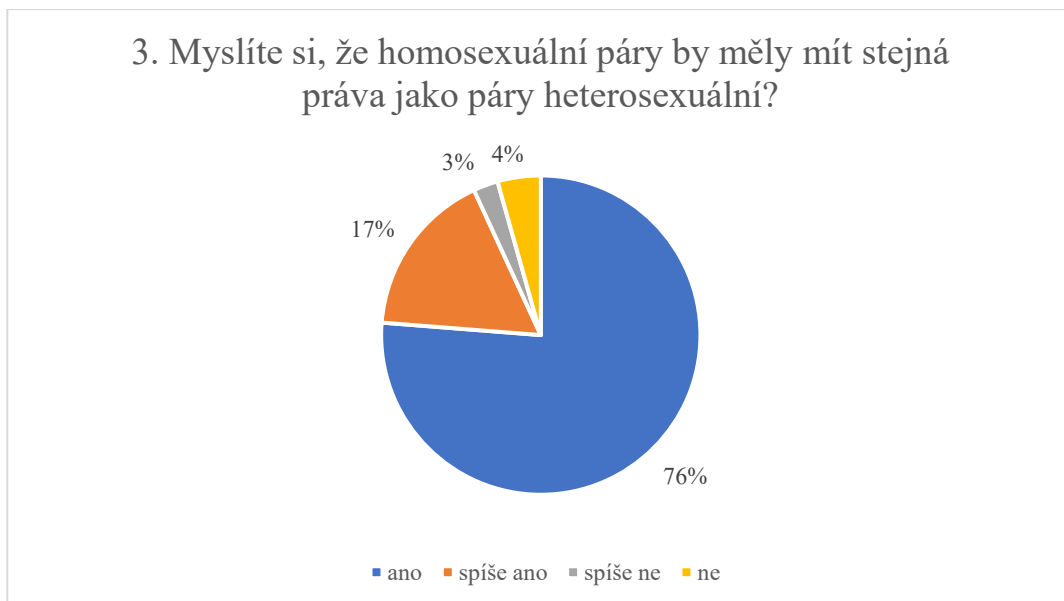
Graf č. 2 – Souhlasíte s tím, když je dítě vychovááno homosexuálním párem? (zdroj – vlastní)

V další otázce jsem se respondentů dotazovala na názor, zda si myslí, že je česká společnost tolerantní k homosexuálním párům. Největší procento jsem zaznamenala u možnosti odpovědi „spíše ne“ – celkem 59 %.

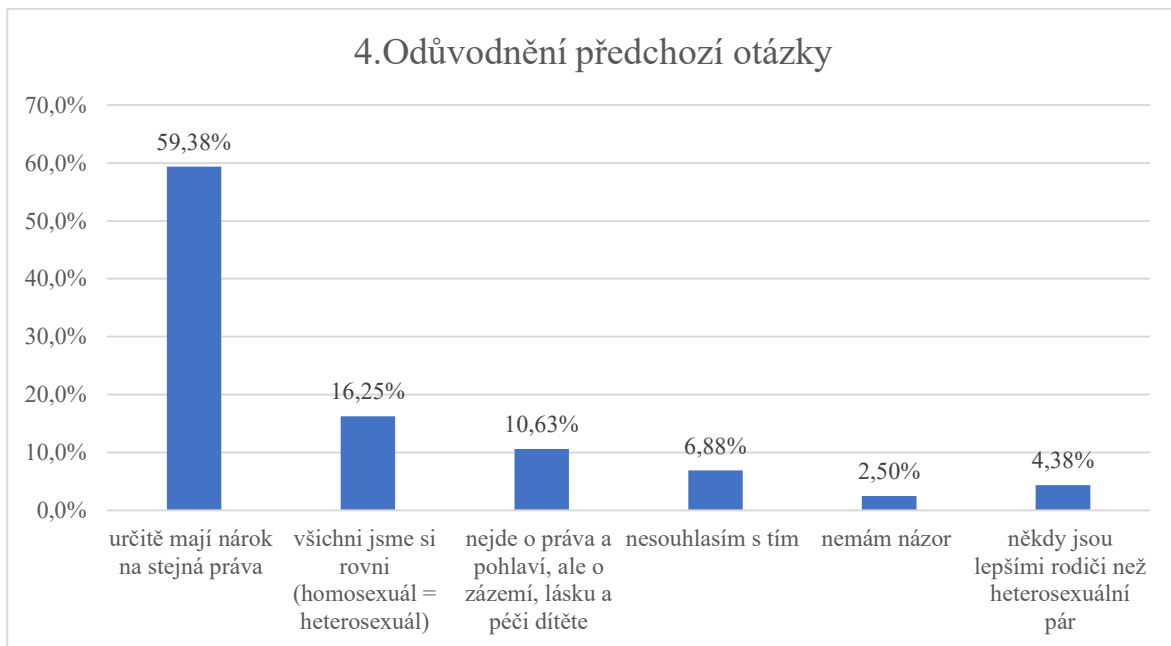
Graf č. 3 – Myslíte si, že je česká společnost tolerantní k homosexuálním párům?
(zdroj – vlastní)

V otázce ohledně stejných práv pro stejnopohlavní páry se opět většina respondentů shodla na odpovědi „ano“ – celkem tedy 76 %.

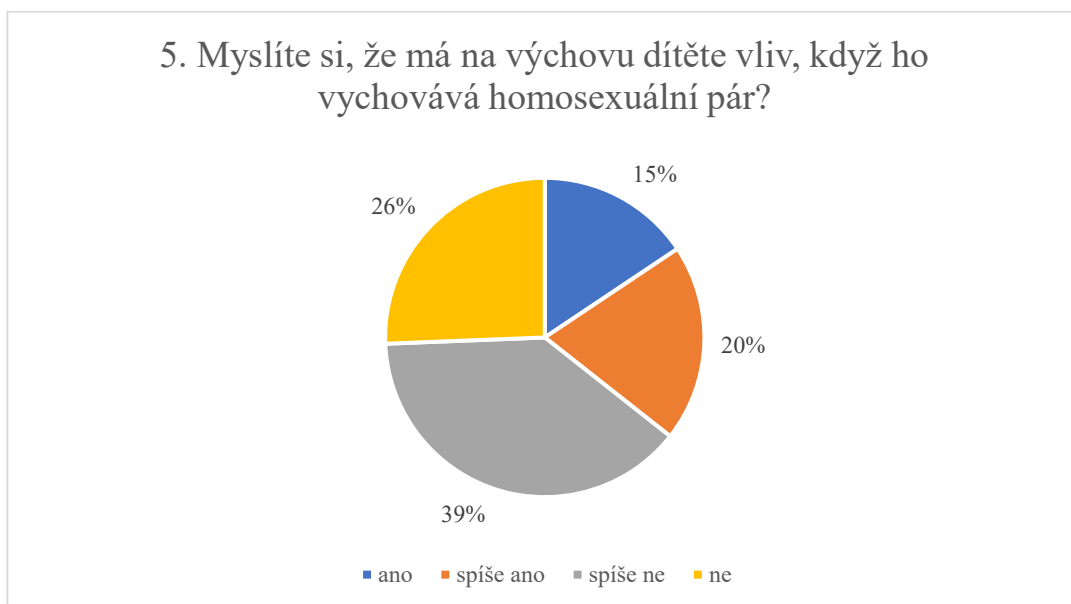
Graf č. 4 – Myslíte si, že homosexuální páry by měly mít stejná práva jako páry heterosexuální?
(zdroj – vlastní)

Následující otázka v dotazníku navazovala na předchozí. Respondenti měli odůvodnit svojí předchozí odpověď, proč si myslí/nemyslí, že by stejnopohlavní páry měli mít stejná práva jako páry heterosexuální. Zde bych chtěla zdůraznit, některé odpovědi respondentů. Jedna z originálních odpovědí byla „ano. Pokud to není pouze trend, ale opravdu plnohodnotný vztah.“ Myslím si, že tato odpověď je založena na současné situaci, ohledně „teenage“ lidí a homosexuality. Někteří dospívající používají fráze jako: „jsem taky na holky“, „patřím do LGBTQ+ komunity“ apod. pro zviditelnění a aby byly „trend“ především na sociálních sítích. Další z respondentů vyjádřil jasně svůj názor odpovědí: „je to choroba“. Další z odpovědí je: „ano, ale netahat na veřejnost.“ Této odpovědi do jisté míry nerozumím. Respondent na otázku ohledně práv zvolil odpověď ano, ale dodal, že by homosexuální páry měli mít stejná práva pouze „doma v soukromí“, ale na veřejnost by to netahal. Větší vlna pozitivních odpovědí zahrnovala i tuto odpověď: „Nevidím rozdíl mezi poutem, které mezi sebou partneři mají, nemožnost manželství a adopce dětí mi přijde zpátečnická a diskriminační, nefěr je to i vůči dětem v dětských domovech, kteří by mohli žít v úplně rodině, ikdyž ne tradiční. Co je tradiční rodina v dnešním modelu? 50% heterosexuálních párů se rozvádí a děti žijí každý týden v jiném místě... To není tradice za kterou stojí bojovat.“

Graf č. 5 – odůvodnění předchozí otázky (zdroj – vlastní)

V otázce č. 5 nepřevyšovala rapidně ani jedna z odpovědí. Zde bych řekla, že byly odpovědi v celku vyrovnané.

Graf č. 6 – Myslíte si, že má na výchovu dítěte vliv, když je vychováváno homosexuálním párem? (zdroj – vlastní)

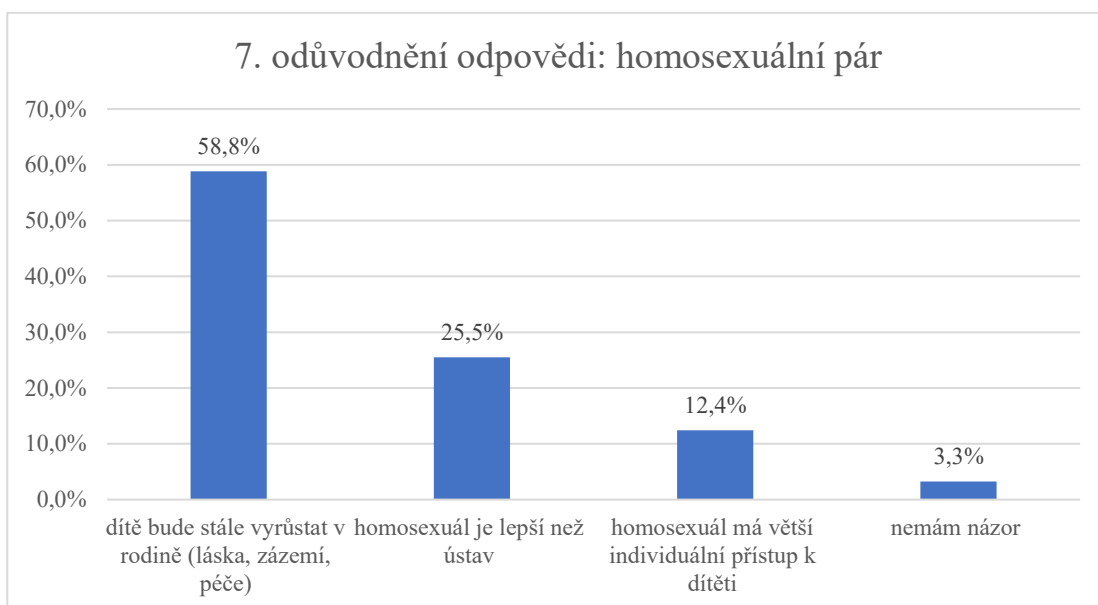
Další otázku jsem v dotazníku aplikovala na modelové situaci, kdy se měli rozhodnout respondenti kam by svěřili spíše své dítě do péče, kdyby se o něj nemohli postarat. Z grafu vyplývá, že většina respondentů zvolila možnost „homosexuální pár“.

Graf č. 7 – Svěřili byste své dítě do péče spíše homosexuálnímu páru nebo do ústavní výchovy? (zdroj – vlastní)

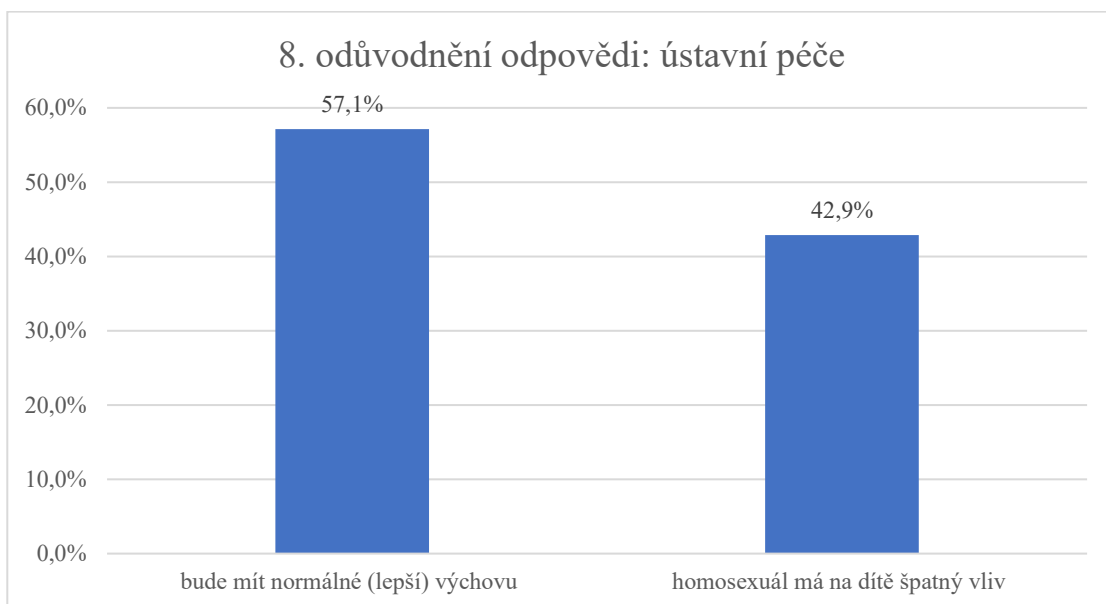
Zde měli respondenti odůvodnit svoji odpověď na základě předchozí odpovědi, na výběr měli buď 1) homosexuální pár nebo 2) ústavní péče.

V prvním grafu porovnáváme odpovědi respondentů, kteří zvolili homosexuální pár. Ze všech odpovědí, bych zde zdůraznila tuto: „*ať jde o 2 muže (viz. Dva tátové na sociálních sítích) nebo 2 maminky, tak v obou případech je dítěti dána bezmezná láska a dělají vše pro to, aby byla jejich výchova ta nejlepší, nic nezanedbávají, chtějí to podle mě ukázat celému světu, že nejsou nic horšího než heterosexuální páry a za mě jsou to ještě lepší rodiče než hetero. rodič.*“ Důvod, proč jsem zde tuto odpověď uvedla, byl především její konec, že dle respondenta, jsou homosexuální rodiče lepší než heterosexuální. Mohli bychom polemizovat o důvodech, proč respondent má tuto domněnku. Dle mého názoru, si někteří homosexuální rodiče více váží toho, že mohou mít vlastní rodinu.

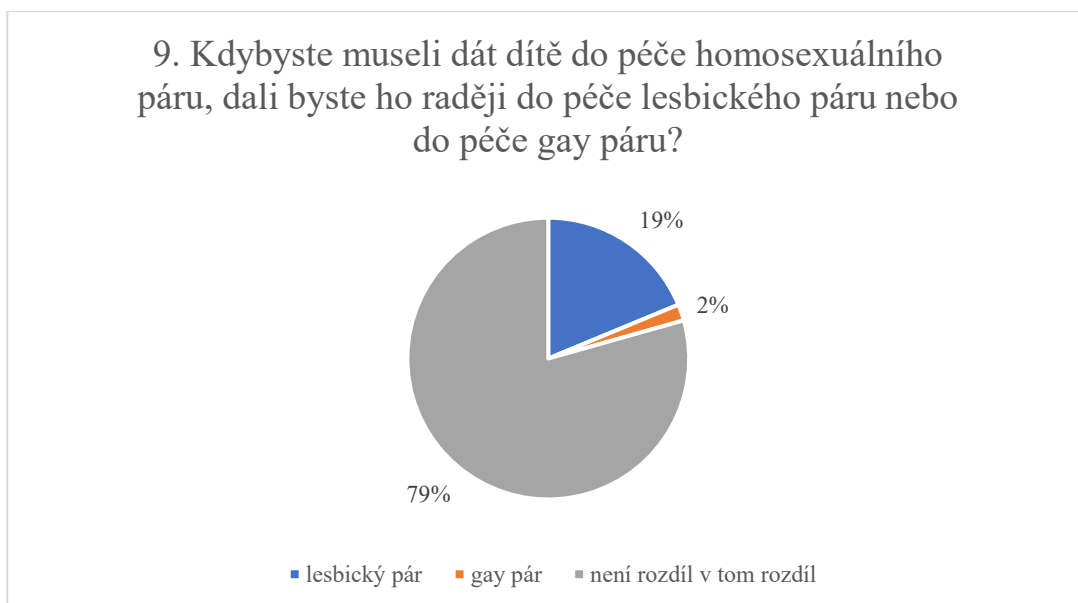
Graf č. 8 Odůvodnění odpovědi: homosexuální pár (zdroj – vlastní)

Druhá možnost odpovědi byla ústavní péče. Tuto možnost zvolily pouze 4 % procenta respondentů, jak vyplývá z grafu č.7.

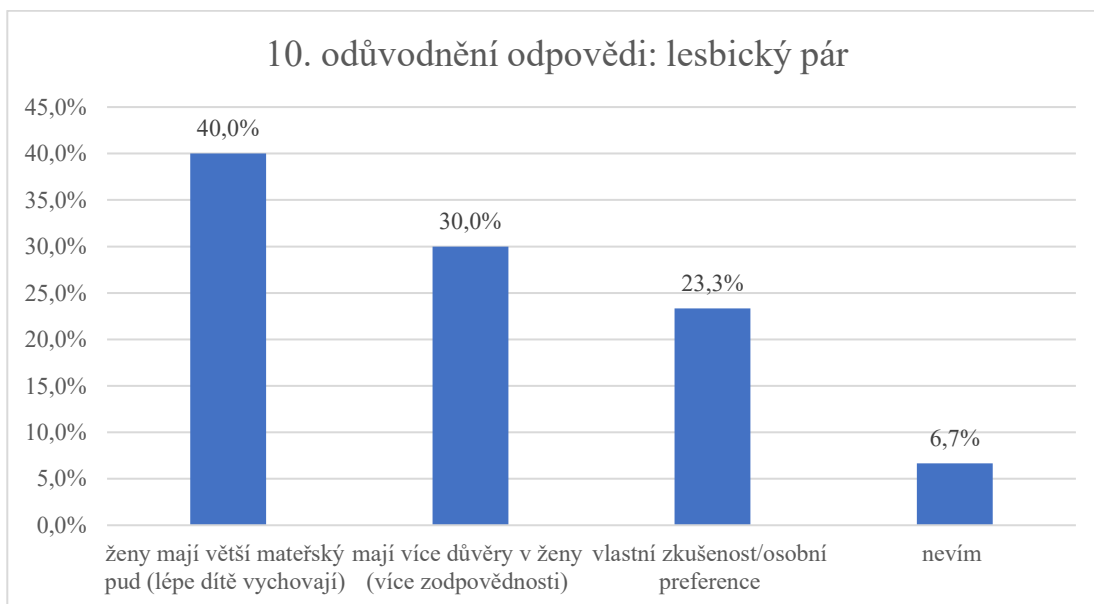
Graf č. 9 Odůvodnění odpovědi: ústavní péče (zdroj – vlastní)

Následující otázka se týkala svěřeni dítěte do péče, koho by spíše respondenti preferovali. Na výběr bylo ze tří možných odpovědí. Většina respondentů se shodla, že není rozdíl, jakému páru by dítě svěřila do péče – celkově 79 %.

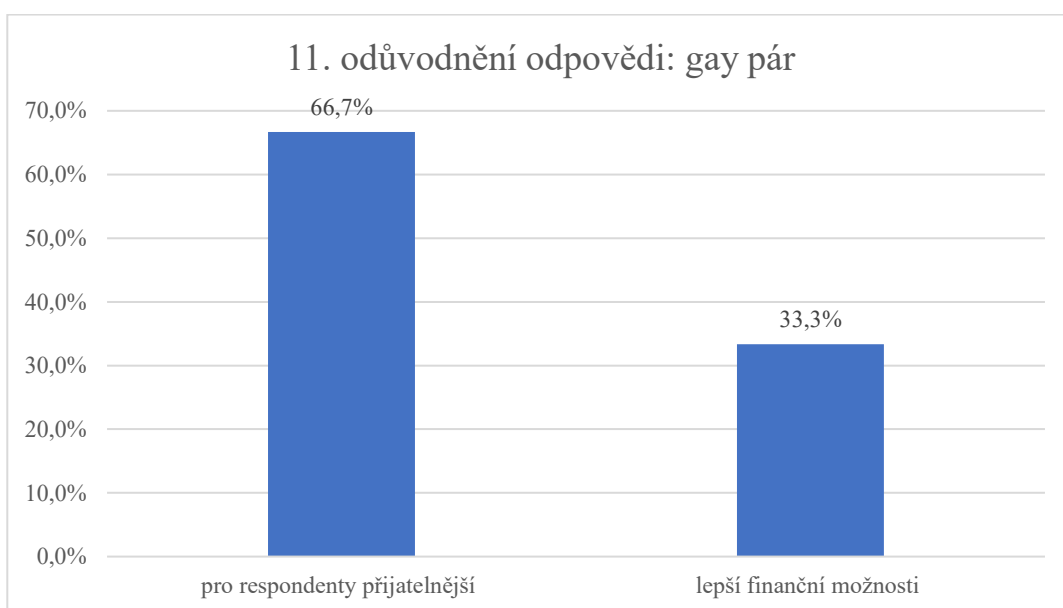

Graf č. 10 Kdybyste museli dát dítě do péče homosexuálního páru, dali byste ho raději do péče lesbického páru nebo do péče gay páru? (zdroj – vlastní)

Jejich odpověď měli respondenti v následující otázce odůvodnit. Nejčastějším důvodem, proč lidé zvolily lesbický pár, byl ten, že ženy mají větší mateřský pud a celkově blíže k dětem a jejich výchově než muži.

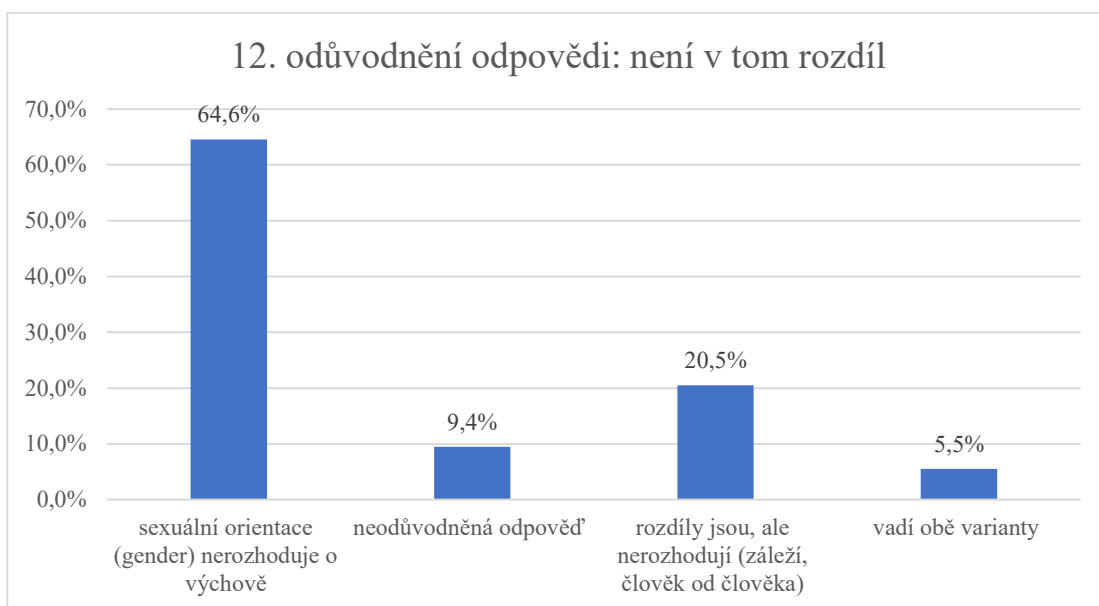
Graf č. 11 Odůvodnění odpovědi: lesbický pár (zdroj – vlastní)

Graf č. 12 Odůvodnění odpovědi: gay pár (zdroj – vlastní)

A v posledním grafu je znázorněná možnost, že není rozdíl v lesbickém a gay páru. Tato odpověď byla zvolena nejvíce respondenty. Opět bych zde uvedla jednu odpověď: „Mám kamaráda homosexuála a udělal si dítě s lesbou přes umělé oplodnění. Kdyby k tomu nebyl dohnán touhle zkosnatělou dobou a mohl dítě adoptovat, možná by pak ta holčička nemusela každý den migrovat mezi tátou a mámou a žila by v úplné rodině dvou lidí, je jedno,

jakého pohlaví. “ Zde nám respondent přiblížil reálnou situaci, jak řeší homosexuální páry téma rodiny a jak to bohužel v některých případech může vypadat.

Graf č. 13 Odůvodnění odpovědi: není v tom rozdíl (zdroj – vlastní)

Otázka, která reagovala na současný posun v návrhu zákona o Manželství pro homosexuální páry, byla poslední. Zde byly respondenti dotázáni, zda by souhlasily s tím, aby se tento návrh přijal. Graf dokazuje, že 84 % respondentů by tento návrh podpořili.

Graf č. 14 Myslíte si, že by se měl uzákonit návrh zákona o manželství pro homosexuální páry? (zdroj – vlastní)

5.8. DISKUZE

Zde porovnáme výsledky z dotazníků, se stanovenými hypotézami a ověříme, zda se hypotéza potvrdila či nikoliv.

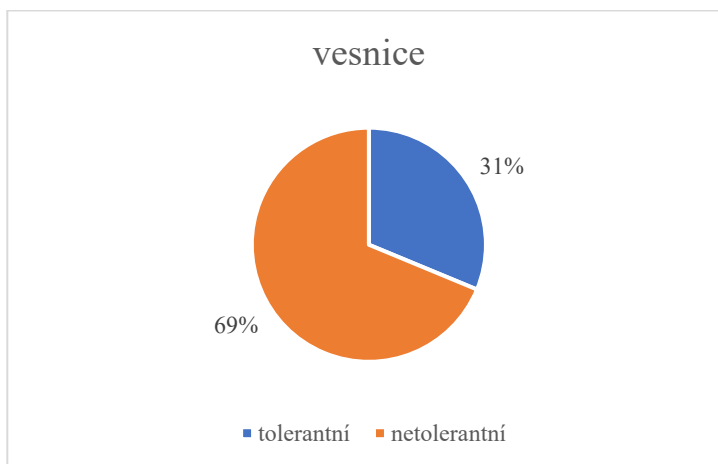
1) Lidé ve městech budou častěji zastávat názor, že česká společnost je tolerantnější k homosexuálním párům než lidé ve vesnicích.

Pro ověření hypotézy jsem využila výpočet Chí Kvadrátu, kdy jsem si vytvořila čtyřpolní tabulku.

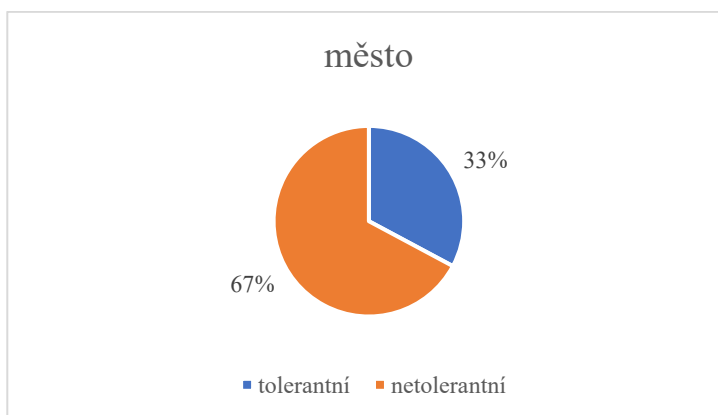
	tolerantní	netolerantní	celkem
vesnice	10	22	32
město	42	86	128
celkem	52	108	160

X (na druhou) = 0,02849

- žádná hladina významnosti
- hypotéza se nepotvrdila (falsifikace)

Graf č. 15 Tolerance na vesnici (zdroj – vlastní)

Graf č. 16 Tolerance ve městě (zdroj – vlastní)

Z následující grafů můžeme vidět, že tolerance se jak ve městě, tak na vesnici nijak neliší. Čísla uvedená v procentech jsou v obou grafech velmi podobná. Tedy stanovená hypotéza se nepotvrdila.

2) Ženy budou více souhlasit s výchovou dítěte homosexuálním párem spíše než muži.

Pro druhou hypotézu jsem použila výpočet pomocí Chí Kvadrátu, tedy sestavením čtyřpolní tabulky.

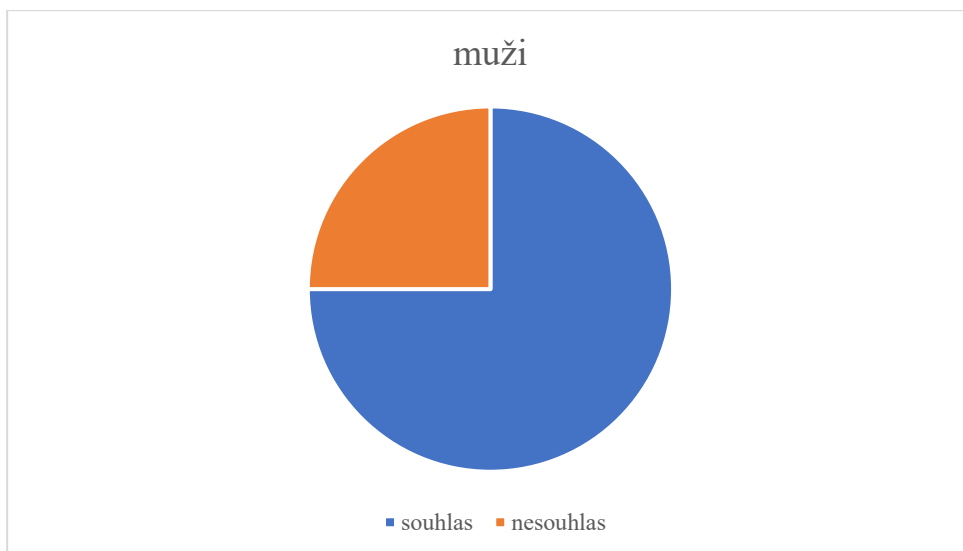
	souhlas	nesouhlas	celkem
žena	124	8	132
muž	21	7	28
celkem	145	15	160

X (na druhou) = 9,752699

- hladina významnosti je 1 % (tedy 99% jistota hypotézy)
- hypotéza se potvrdila (verifikace)

Graf č. 17 Ženy (zdroj – vlastní)

Graf č. 18 Muži (zdroj – vlastní)

Druhá hypotéza se potvrdila. Ženy opravdu více souhlasí s výchovou dětí homosexuálními páry než muži. Muži často v dotaznících uváděli (konkrétně v otázce č.13 zda chtějí něco dodat), že rodinu tvoří otec, matka a děti. Nebyli tedy moc otevření k homosexuálním rodinám.

3) Lidé spadající do mladší generace (do 30 let věku včetně) budou častěji zastávat názor, že výchova dítěte homosexuálním párem dítě neovlivní, než lidé ze starší generace (více než 30).

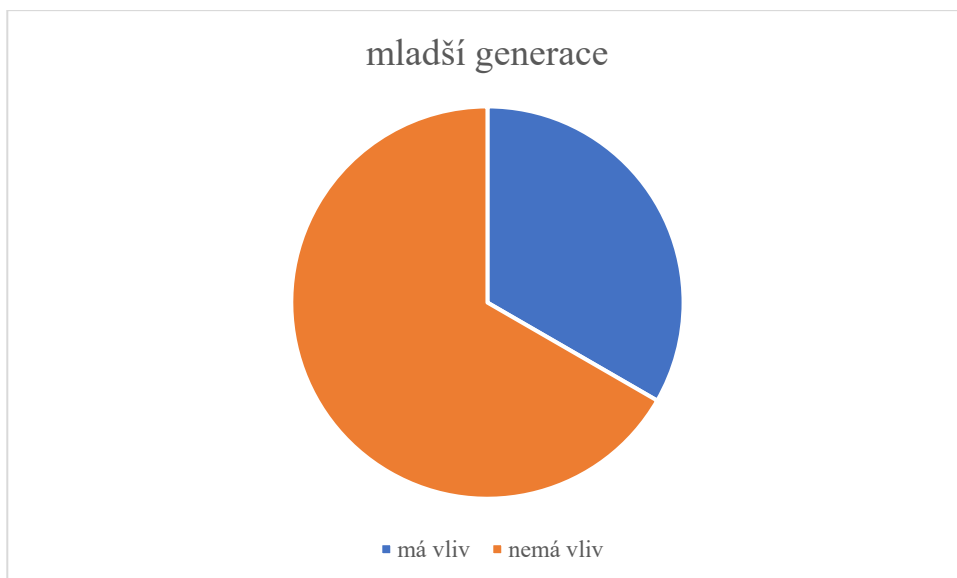
U vyhodnocení této hypotézy byl opět použit výpočet za pomoci Chí Kvadrátu, sestavená čtyřpolní tabulka pro jeho výpočet.

	má vliv	nemá vliv	celkem
mladší	10	20	30
starší	47	83	130
celkem	57	103	160

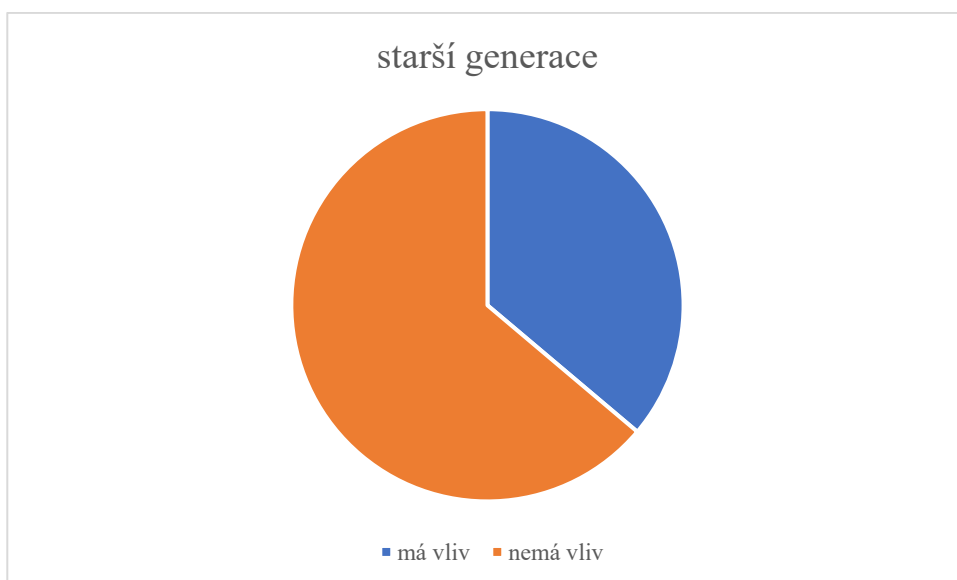
$$X \text{ (na druhou)} = 0,084553$$

- žádná hladina významnosti
- hypotéza se nepotvrdila (falsifikace)

V následujících grafech si můžeme ověřit, že grafy jsou téměř identické. Tedy starší i mladší generace zastávají stejný názor, na vliv homosexuálního páru na dítě. Hypotéza se tedy nemohla potvrdit.

Graf č. 19 Mladší generace (zdroj – vlastní)

Graf č. 20 Starší generace (zdroj – vlastní)

4) Lidé s vlastními dětmi by spíše svěřili své děti do péče homosexuálního páru než do péče ústavu.

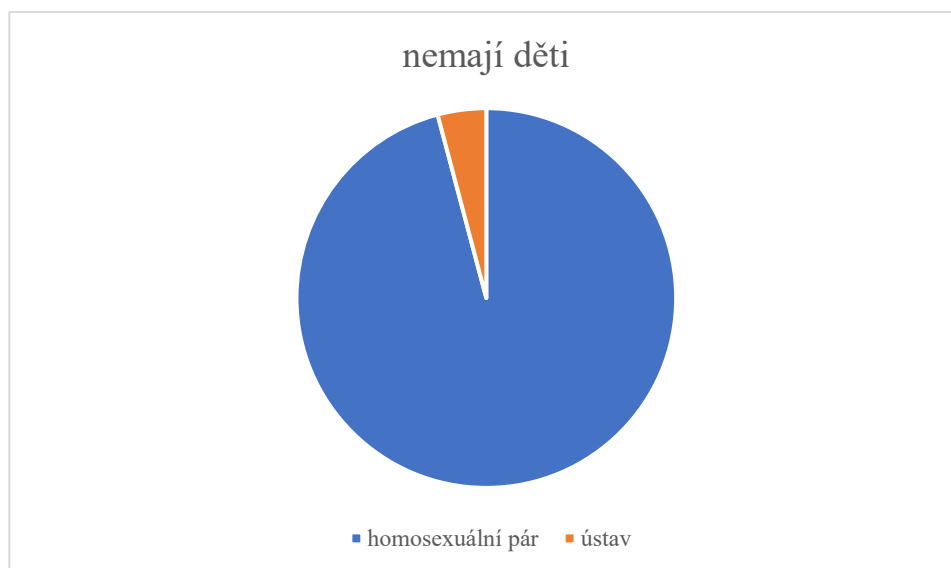
Zde se opět pro výpočet použil Chí kvadrát a také byla sestavena čtyřpolní tabulka.

	homosexuální pár	ústav	celkem
nemají děti	116	5	121
mají děti	37	2	39
celkem	153	7	160

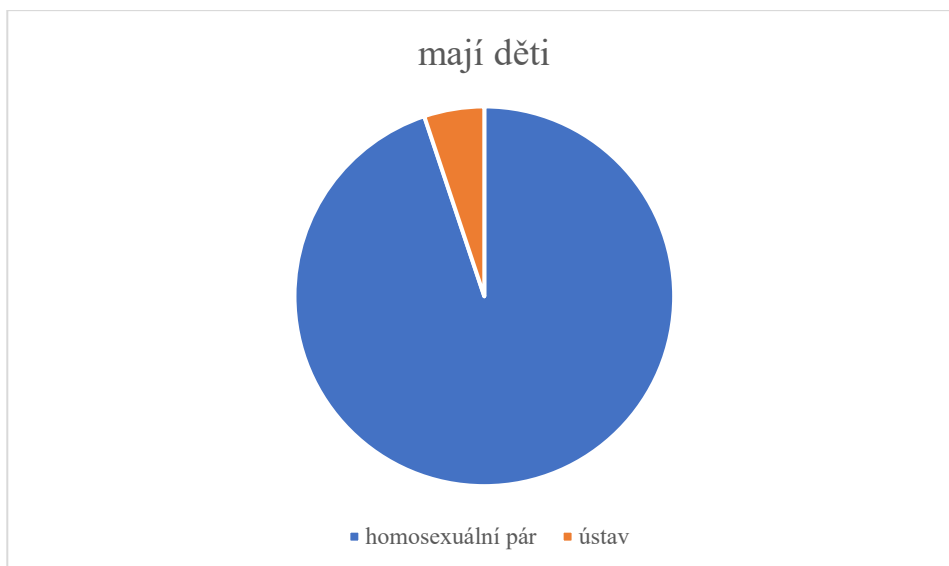
X (na druhou) = 0,069932049

- žádná hladina významnosti
- hypotéza se nepotvrdila (falsifikace)

I tentokrát můžeme v grafech porovnat, že v obou grafech převyšuje odpověď „homosexuální pár“. Tedy bez ohledu na to, zda mají respondenti děti či nikoliv, by stejně volili stejnou možnost.

Graf č. 21 Nemají děti (zdroj – vlastní)

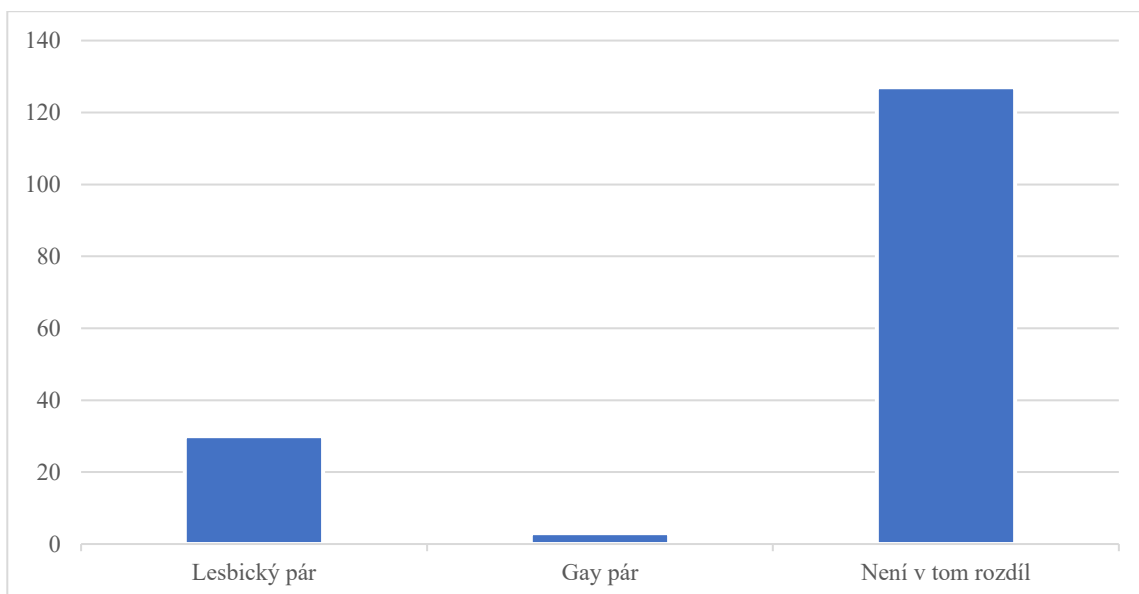

Graf č. 22 Mají děti (zdroj – vlastní)

5) Česká populace by spíše svěřila dítě do péče lesbického páru než gay páru.

V poslední hypotéze jsem Chí kvadrát nepoužila, ani jiný typ výpočtu pro statistický výzkum. Pouze jsem do tabulky dala výčet respondentů k určitým odpovědím, a následně vložila do sloupcového grafu.

Lesbický pár	30
Gay pár	3
Není v tom rozdíl	127

Graf č. 23 Graf pro 5. hypotézu (zdroj – vlastní)

Z grafu vyplývá, že česká populace nedělá rozdíly mezi tím, jestli by svěřila dítě lesbickému páru, nebo gay páru, tedy stanovená hypotéza opět nebyla potvrzena.

Závěr

Má bakalářská práce se zabývala tématem „Názory české populace na výchovu dětí stejnopohlavními páry“. Mým cílem bylo zjistit, jaké názory budou mít lidé v oblasti této problematiky.

V teoretické části jsem na základě prostudované literatury zpracovala jednotlivé kapitoly. První z nich, byla kapitola o rodině, kde jsem rozebírala pojem „rodina“, jaké funkce by měla naplňovat, do jakých kategorií se funkce dělí, dále pak roli matky a otce v rodině a jak se rodina proměnila v obrazu současné společnosti. Dalšími hlavními kapitolami v práci jsou výchova a její výchovné styly, následovala náhradní rodinná péče a v poslední řadě kapitola o homosexualitě, registrovaném partnerství a rodičovství z pohledu lesbických a gay párů.

V praktické části jsem si zvolila kvantitativní výzkum, a použila výzkumnou metodu dotazníku. Dotazník byl vytvořen na základě předem sestavených hypotéz, které jsem sestavila na základě vlastní zkušenosti, kterou jsem chtěla ověřit, či na základě prostudované literatury. Výsledky z dotazníků jsem následně vyhodnocovala pomocí grafů, které jsem uváděla v procentech. V závěru praktické části v kapitole „diskuze“ jsem porovnávala výsledky výzkumu s předem stanovenými hypotézami a stanovila, zda se hypotéza potvrdila či nikoliv.

Dosavadním limitem práce by mohla být například rozsáhlá škála věku respondentů. Kdyby byl zvolen užší výběr, například lidé ve věku mladé dospělosti, či senioři, mohli bychom lépe porovnat výsledky u stejné věkové skupiny.

Práce mi přinesla mnoho poznatků hlavně v tom, že lidé bez ohledu na svůj věk mohou stále na tuto „novodobou problematiku“ nahlížet velmi pozitivně. Příkladem z mé práce je respondent ve věku 73 let, kterého jsem se v práci rozhodla ponechat, i když nesplnil věkovou kategorii. Názory, které v dotazníku sdílel mě opravdu překvapily a připadalo mi, že čtu názor někoho rapidně mladšího.

Zdroje

Odborná literatura:

BAŠTECKÁ, Bohumila, ed. *Psychologická encyklopedie: aplikovaná psychologie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-470-0.

BRZEK, Antonín a Jaroslava PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ. *Třetí pohlaví?* Praha: Scientia Medica, 1992. ISBN 80-85526-03-4.

ČÁP, Jan. *Rozvíjení osobnosti a způsob výchovy*. Praha: ISV, 1996. Psychologie (ISV). ISBN 80-85866-15-3.

DUNOVSKÝ, Jiří. *Sociální pediatrie: vybrané kapitoly*. Praha: Grada, 1999. Psyché (Grada). ISBN 80-7169-254-9.

DVOŘÁKOVÁ, Markéta. *Základní učebnice pedagogiky*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5039-2.

GRECMANOVÁ, Helena, Drahomíra HOLOUŠOVÁ a Eva URBANOVSKÁ. *Obecná pedagogika I*. Dotisk. Olomouc: Hanex, 1999. ISBN 80-85783-20-7.

KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0643-9.

KURUCOVÁ, Radka. *Zátěž pečovatele: posuzování, diagnostika, intervence a prevence v péči o nevyléčitelně nemocné*. Praha: Grada Publishing, 2016. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-5707-0.

KUTÁLKOVÁ, Petra. *Duhové rodiny ve stínu státu: situace homoparentálních rodin s malými dětmi*. Praha: Prague Pride, 2015. ISBN 978-80-260-9143-1.

MALACH, Josef. *Teorie metodiky výchovy*. Vyd. 2., upr. a dopl. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. ISBN 978-80-86723-93-8.

NOŽÍŘOVÁ, Jana. *Náhradní rodinná péče*. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 978-80-86131-91-7.

PÖSLOVÁ, Blanka. *Tolerantní výchova*. Praha: Grada, 2020. ISBN 978-80-271-0622-6.

SCHOOLER, Jayne E. a Jiří KOVAŘÍK. *Adopce: vztah založený na slibu: užitečné rady a postřehy pro adoptivní rodiče a pěstouny*. Praha: Návrat domů, 2002. ISBN 80-7255-066-7.

SLOBODA, Zdeněk. *Dospívání, rodičovství a (homo)sexualita*. [Praha]: Pasparta, [2016]. ISBN 978-80-88163-09-1.

ŠANDEROVÁ, Petra. *Tělesnost jako významný faktor procesu adopce: kulturně antropologický problém*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-046-9.

TRNKOVÁ, Lucie. *Náhradní péče o dítě*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-864-3.

URBAN, Lukáš. *Sociologie: klíčová témata a pojmy*. 2., doplněné a aktualizované vydání. Praha: Grada, 2022. ISBN 978-80-271-3056-6.

ZEZULOVÁ, Dagmar. *Pěstounská péče a adopce*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0065-9.

Internetové zdroje:

Finance.cz [online]. [cit. 2023-12-05]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/521486-historie-rodicovske/>

KADLECOVÁ, Tereza a Petra KUTÁLKOVÁ. *Ona a Ona plánují rodinu aneb jak jít štěstí naproti*[online]. 1. Praha: Prague Pride, 2020 [cit. 2023-07-21]. ISBN 978-80-270-8883-6. Dostupné z: <https://www.praguepride.cz/cs/kdo-jsme/media-download/publikace/83-ona-a-ona-planuji-rodinu/file>

KADLECOVÁ, Tereza, Stanislav KOSTIHA, Marcela MACHÁČKOVÁ, Karel PAVLICA, Michal PITOŇÁK, Aleš RUMPEL, Irena SMETÁČKOVÁ a Radek ŠOUSTAL. *Specifika sociální práce respektující genderovou, sexuální a vztahovou rozmanitost, část 1.: To nejdůležitější z oblasti genderové, sexuální a vztahové diverzity a respektující sociální práce* [online]. Praha: AMOS repro, 2020 [cit. 2023-07-21]. ISBN 978-80-908096-4-2. Dostupné z: <https://www.praguepride.cz/cs/kdo-jsme/media-download/publikace/84-specifika-socialni-prace-respektujici-gederovou-sexualni-a-vztahovou-rozmanitost/file>

KADLECOVÁ, Tereza a RAMBOUSKOVÁ, Bohdana. *ON a ON plánují rodinu aneb jak jít štěstí naproti*. Online. Prague Pride, 2023. ISBN 978-80-908914-1-8. Dostupné z: <https://www.praguepride.cz/cs/kdo-jsme/media-download/ke-stazeni/144-on-a-on-planuji-rodinu/file>. [cit. 2023-12-17].

KŘÍŽKOVÁ, Alena. „Česká žena v práci a rodině posledního desetiletí“. *Mansfeldová, Z., Tuček, M*, 2002, 148-160.

Mpsv.cz. Online. Ministerstvo financí a sociálních věcí. 2023. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/vybrane-statisticke-udaje>. [cit. 2023-12-05].

NERUDOVÁ, Liliana. Role otce v rodině. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. G, Řada sociálněvědná*, 1990, 38.G33: [41] -50.

NEŠPOROVÁ, Olga. Harmonizace rodiny a zaměstnání. *Rodiny s otci na rodičovské dovolené*. Praha: VÚPSV, 2005.

Právní předpisy:

89/2012 Sb., občanský zákoník

115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů

359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

Seznam grafů

Graf č. 1 - Vývoj průměrné mzdy a rodičovského příspěvku

Graf č. 2 - Souhlasíte s tím, když je dítě vychovááno homosexuálním párem?

Graf č. 3 - Myslíte si, že je česká společnost tolerantní k homosexuálním párům?

Graf č. 4 - Myslíte si, že homosexuální páry by měly mít stejná práva jako páry heterosexuální?

Graf č. 5 - Odůvodnění předchozí otázky

Graf č. 6 - Myslíte si, že má na výchovu dítěte vliv, když je vychovááno homosexuálním párem?

Graf č. 7 - Svěřili byste své dítě do péče spíše homosexuálnímu páru nebo do ústavní výchovy?

Graf č. 8 - Odůvodnění odpovědi: homosexuální pár

Graf č. 9 - Odůvodnění odpovědi: ústavní péče

Graf č. 10 - Kdybyste museli dát dítě do péče homosexuálního páru, dali byste ho raději do péče lesbického páru nebo do péče gay páru?

Graf č. 11 - Odůvodnění odpovědi: lesbický pár

Graf č. 12 - Odůvodnění odpovědi: gay pár

Graf č. 13 - Odůvodnění odpovědi: není v tom rozdíl

Graf č. 14 - Myslíte si, že by se měl uzákonit návrh zákona o manželství pro homosexuální páry?

Graf č. 15 - Tolerance na vesnici

Graf č. 16 – Tolerance ve městě

Graf č. 17 – Ženy

Graf č. 18 – Muži

Graf č. 19 – Mladší generace

Graf č. 20 – Starší generace

Graf č. 21 – Nemají děti

Graf č. 22 – Mají děti

Graf č. 23 - Graf pro 5. hypotézu

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 - Rozdíl mužů a žen na rodičovské dovolené 2001-2015

Tabulka č. 2 - Rozdíl mužů a žen na rodičovské dovolené 2016–2022

Tabulka č. 3 - pohlaví respondentů

Tabulka č. 4 - průměrný věk respondentů

Tabulka č. 5 - věk respondentů

Tabulka č. 6 – zastoupení respondentů v jednotlivých krajích

Seznam obrázků

Obrázek č. 1 - Podmínky náhradní matky

Obrázek č. 2 - Rodičovské modely

Přílohy

Příloha č. 1 – DOTAZNÍK

Uveďte své pohlaví:

- a) muž
- b) žena
- c) jiné

Kolik Vám je let?

Jaký je kraj Vašeho pobytu?

- a) Hlavní město Praha
- b) Středočeský kraj
- c) Jihočeský kraj
- d) Plzeňský kraj
- e) Karlovarský kraj
- f) Ústecký kraj
- g) Liberecký kraj
- h) Královéhradecký kraj
- i) Pardubický kraj
- j) Kraj Vysočina
- k) Jihomoravský kraj
- l) Olomoucký kraj
- m) Moravskoslezský kraj
- n) Zlínský kraj

Žijete na vesnici nebo ve městě? Zaškrtněte.

- a) město
- b) vesnice

Máte děti?

- a) ano
- b) ne

- 1) Souhlasíte s tím, když je dítě vychováno homosexuálním párem?
- a) ano
 - b) spíše ano
 - c) spíše ne
 - d) ne
- 2) Myslíte si, že je česká společnost tolerantní k homosexuálním párům?
- a) ano
 - b) spíše ano
 - c) spíše ne
 - d) ne
- 3) Homosexuální páry (páry stejného pohlaví) nemají v české legislativě stejná práva jako páry heterosexuální (páry opačného pohlaví). Myslíte si, že homosexuální páry by měly mít stejná práva jako páry heterosexuální?
- a) ano
 - b) spíše ano
 - c) spíše ne
 - d) ne
- 4) Odůvodněte svou odpověď.
- 5) Myslíte si, že má na výchovu dítěte vliv, když ho vychovává homosexuální pár?
- a) ano
 - b) spíše ano
 - c) spíše ne
 - d) ne
- 6) Představte si situaci: z určitého důvodu se nemůžete postarat o své dítě (finanční důvody, ztráta rodiče). Svěřili byste své dítě do péče spíše homosexuálnímu páru nebo ústavní výchově (např. dětský domov)?
- a) homosexuální pár
 - b) ústavní péče

7) Navazující:

Pokud zvolíte homosexuální pár=

- V čem si myslíte že je lepší výchova homosexuálním párem než ústavní výchovou?

Pokud zvolíte ústavní výchova:

- V čem si myslíte že je lepší ústavní výchova než výchova homosexuálním párem?

8) Kdybyste museli dát své dítě do péče homosexuálního páru, dali byste ho raději do péče lesbického páru nebo do péče gay páru?

- a) lesbický pár
- b) gay pár
- c) není v tom rozdíl

9) Navazující:

- Z jakého důvodu si myslíte, že je lepší výchova lesbickým párem než gay párem?
- Z jakého důvodu si myslíte, že je lepší výchova gay párem než párem lesbickým?
- Z jakého důvodu si myslíte, že v tom žádný rozdíl není?

10) Vzhledem k aktuální situaci:

Do druhého čtení právě prošel návrh zákona pro Manželství homosexuálních párů (homosexuální páry by měly stejná práva jako páry heterosexuální, a to např. společné jmění manželů, společná adopce dítěte, vdovecký důchod atp.).

Myslíte si, že by se tento návrh měl uzákonit?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne